

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Форма навчання: денна

Кафедра: іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «EDUTAINMENT» У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Виконала: студентка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

**Альона
КОЗЯРУК**

(ім'я та прізвище)

Керівник: **к.пед.н., доцент
Тетяна СЕВЕРІНА**
(ім'я та прізвище)

Рецензент: **к.пед.н., доцент
Оксана ГАНДАБУРА**
(ім'я та прізвище)

Хмельницький – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗЗСО	
1.1 Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності у старшій школі	7
1.2 Сучасні підходи до навчання аудіювання старшокласників.....	15
1.3 Освітньо-розважальний контент та його види у навчанні аудіювання старшокласників.....	25
РОЗДІЛ 2. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ «EDUTAINMENT» У ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНИХ НАВИЧОК СТАРШОКЛАСНИКІВ	
2.1 Зміст та результати підготовчого етапу дослідження.....	31
2.2 Зміст та результати експериментального етапу дослідження.....	42
2.3 Зміст та результати експериментального етапу дослідження.....	58
2.4 Методичні рекомендації щодо формування аудитивних навичок старшокласників за допомогою технології «edutainment».....	64
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71

ВСТУП

Актуальність дослідження. Стрімкий розвиток освіти зумовлює необхідність впровадження сучасних інноваційних методів навчання. Вимога до таких змін також продиктована переглядом традиційної парадигми освіти, що передбачала переважно авторитарно-директивний стиль викладання, загальну підзвітність учнів, ігнорування їхнього особистого досвіду, репродуктивну модель навчання. Сучасна освітня парадигма позиціонує вчителя як фасилітатора, ментора, з демократичним стилем викладання, який забезпечує зворотній зв'язок, організовує навчання через практичну діяльність, створює умови для розвитку здібностей учнів, застосовує нові методи навчання.

Модернізовані вимоги суспільства, глобалізація все більше зумовлюють необхідність впровадження новітніх технологій. Їх застосування дозволяє якісно задовільнити потреби сучасного суспільства в освіті. Однією із таких педагогічних інновацій, яка відповідає запитам сучасної освіти є технологія «edutainment», в основі якої лежить концепція «*education*» (освіта) + «*entertainment*» (розвага). Актуальність цієї технології пояснюється тим, що вона допомагає задовольнити інтереси та потреби учнів, підвищити якість освітнього процесу, оскільки забезпечує посилення мотивації до навчання, робить процес засвоєння знань та формування компетентностей різноманітнішим та доступнішим. Крім того, сприяє розвитку особистого творчого досвіду учнів та формуванню міжпредметних зв'язків.

Ступінь дослідженості проблеми. Аналіз наукової та методичної літератури засвідчив інтерес науковців та методистів до питань впровадження новітніх методів і засобів навчання (Гульчевської В.Г., Селевко Г.К., Фоменко В.Т., Шамової Т.І., Давиденко Т.М.) на основі ігрової діяльності, проблемного навчання, комунікативних, творчих, комп'ютерних (інформаційних) технологій та інших. Зміст і структуру технології “edutainment” досліджували Д. Букінхем, Р. Донован,

З. Казанчі, Ю. Неймц, З. Окан, М. Резник, М. Скелон, Й. Трна, В. Ян. Педагогічні умови і методичне забезпечення цієї технології розглядаються в наукових розвідках Є. Богданової, О. Д'яконової, Д. Калінкіної, Н. Кобзевої, С. Кувшинова, Д. Перушева, І. Хангельдієвої. Особливості застосування “edutainment” у сучасному освітньому просторі відображено в наукових працях українських учених: Н. Гончарової, О. Смолянової, Ю. Тимошенко, А. Троян, С. Хіврич. Утім, незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, питання застосування технології “edutainment” у навчанні аудіювання старшокласників залишається малодослідженим.

Об'єктом дослідження є процес формування іншомовної аудитивної компетенції учнів старших класів.

Предметом дослідження є освітня технологія «edutainment» як засіб формування іншомовної аудитивної компетенції старшокласників.

Мета дослідження: визначити ефективність технології «edutainment» у навчанні аудіювання старшокласників на уроках англійської мови.

Завдання дослідження:

1. Схарактеризувати аудіювання як вид мовленнєвої діяльності у старшій школі.
2. Проаналізувати сучасні підходи до навчання аудіювання старшокласників у ЗЗСО.
3. Описати освітньо-розважальний контент та його види у навчанні аудіювання старшокласників.
4. Розробити та апробувати комплекс завдань для формування аудитивних навичок учнів старшої школи за допомогою технології «edutainment».
5. Сформулювати методичні рекомендації щодо формування аудитивних навичок старшокласників за допомогою технології «edutainment».

Визначені мета і завдання наукового дослідження зумовлюють застосування наступних **методів дослідження**:

- *теоретичний*: аналіз педагогічної вітчизняної та зарубіжної літератури, що дозволив сформулювати об'єкт, предмет, мету дослідження, завдання, схарактеризувати основні поняття дослідження;

- *описовий*: опис підходів до навчання аудіювання учнів старшої школи;

- *порівняння, систематизація й узагальнення даних*, за допомогою яких виокремлено риси освітньо-розважального контенту та розроблено методичні рекомендації щодо його застосування в межах технології «edutainment» для розвитку аудитивної компетенції учнів старшої школи;

- *емпіричні*: спостереження, експеримент, опитування, за допомогою яких було визначено ефективність застосування технології «edutainment» для навчання аудіювання у старшій школі;

- *метод кількісних підрахунків*: застосовувався для обчислення результатів дослідження.

База дослідження: Дунаєвецький ліцей №1 в Хмельницькій області.

Теоретична значущість даного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні доцільності використання технології освітньо-розважального характеру у розвитку іншомовних аудитивних навичок учнів старшої школи.

Практична значущість роботи полягає у розробці комплексу завдань для формування аудитивної компетенції старшокласників з використанням технології «edutainment». Результати та матеріали дослідження можуть бути використані студентами-практикантами та вчителями англійської мови у закладах загальної середньої освіти під час підготовки до уроків.

Апробація результатів дослідження. Матеріали за темою дослідження були представлені на XI Міжнародній студентській конференції «Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти» 3-7 квітня 2023 року; на III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми філології та методології викладання в умовах євроінтеграції» 11 травня 2023 року; на II

Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Нова українська школа: від теорії до практики» 26 жовтня 2023 року.

Обсяг та структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань з них 19 іноземними мовами). Основний зміст роботи викладено на 70 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗЗСО

1.1 Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності у старшій школі

Аудіювання є одним із найважливіших і найскладніших видів мовленнєвої діяльності. Проблемі навчання аудіювання в старшій школі присвячено роботи Н. В. Єлухіної, М.В. Мазниченко, К.М. Сивак, О.Б. Бігич, Н.М. Дячук [7, с.61], Апатової Л.І., Бім І.Л., Вайсбурд М.Л., Гальскової Н.Д., Гез Н.І., Гончар І.А., Говорун С.В., Ільїної В.І [3, с.176].

Методика формування аудитивної компетенції була досліджена в працях О. Бігич; питанням інтегрованого навчання аудіювання та усного мовлення займалася І. Лисовець; види контролю аудитивних умінь розроблено та описано С. Ніколаєвою і О. Петращук [19, с. 24].

З-поміж зарубіжних науковців, які висвітлюють особливості навчання аудіювання, визнаними є Rogers A., Lynch T., Underwood M., Oprandy R., Ur P [20, с. 56].

Аудіювання – це здатність розуміти повідомлення, яке хоче донести мовець. Так, Д. Браун 1994 визначає аудіювання як психомоторний процес прийому звукових хвиль через вуха і передачі звуку через нервові імпульси в мозок, вуха і передачі звуку через нервові імпульси до мозку [30, с. 110].

Інші науковці вказують, що слухати – означає робити вибір з-поміж почутого, організувати його, інтегрувати те, що їм передається, з фоновими знаннями мовця, і структурувати їх подумки [39, с.170]. У свою чергу, Дж. Штейль (1997) пояснює, що аудіювання – це комплекс людських процес сприйняття, інтерпретації, оцінки, зберігання та реагування на усні повідомлення [40, с.104].

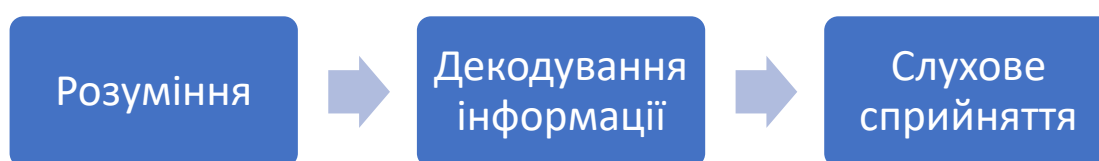
Інший науковець, І. Кочан трактує аудіювання, як один із видів мовленнєвої діяльності, під час якого людина одночасно сприймає усне мовлення й аналізує його, концентруючи на ньому свою увагу. Водночас наголошуючи на неможливості ототожнення аудіювання зі слуханням, оскільки аудіювання відрізняється від нього розумінням усного мовлення, а не лише акустичним сприйманням звукового процесу [15, с. 65-66].

З погляду М. Пентилюка, аудіювання – це вид рецептивної мовленнєвої діяльності, сприймання й розуміння почутого мовлення, аудіотексту, мета якої полягає в осмисленні почутого мовленнєвого повідомлення [29, с. 21].

Незважаючи на значну кількість дефініцій, можна помітити закономірність у трактуванні процесу аудіювання, як сприймання та осмислення звукового сигналу.

У нашій роботі ми будемо дотримуватись наступного визначення: аудіювання – це сприйняття мови на слух, це перцептивна, мислительно-мнемічна діяльність, яка здійснюється в результаті виконання цілого ряду складних логічних операцій таких, наприклад, як аналіз, синтез, дедукція, індукція, порівняння, абстрація, конкретизація та ін [1].

На думку І.Зимньої та М.Шишло процес аудіювання складається з таких етапів [8, с.52]:

О. Скрипченко описує механізми, котрі є основою, на якій відбувається формування слухових навичок. До механізмів аудіювання належить: мовленнєвий слух (забезпечує сприймання усного мовлення), артикулювання (механізм внутрішнього промовляння, необхідний для розуміння та запам'ятовування), пам'ять (для розуміння усного мовлення, мовну одиницю потрібно утримати в голові), ймовірне прогнозування (полегшує процес сприймання і розуміння тексту), механізм еквівалентних заміन (здатність слухача замінювати слова, які

передають зміст, а не повторювати дослівно), механізм обмірковування (дозволяє встановити смислові зв'язки в тексті в процесі сприймання) [13, с. 96-97].

Іншомовна аудитивна компетентність означає готовність до сприйняття іноземної мови та здатність до розуміння змістового прослуханого повідомлення, залежно від мети навчання.

Існують такі компоненти англомовної аудитивної компетентності:

1. Лінгвістичний, що включає лексико-граматичні навички студентів;
2. Змістовий, що характеризується розумінням сенсу інформації, що прослуховується, при наявності невідомих лексичних одиниць; вміння розуміти сенс сказаного один раз; сприймати мову у нормальному темпі;
3. Когнітивний, направлений на отримання і закріплення нових знань лінгвістичного плану, а також процес сприйняття та розуміння прослуханого тексту;
4. Психологічний, що визначається об'ємом довготривалої і оперативної пам'яті; осмислення повідомлення; вироблення фонематичного та інтонаційного слуху; розвиток мовленнєвої антиципації і об'єму слухової пам'яті [14];

С. Максименко аналізував роль пам'яті та запам'ятовування в ефективному формуванні аудитивної компетентності [9, с.22].

Визначальними рисами аудіювання як виду мовленнєвої діяльності в методиці навчання іноземних мов вважаються наступні:

- за характером мовленнєвого спілкування аудіювання належить до видів мовленнєвої діяльності, що реалізують усне безпосереднє спілкування;
- за своєю роллю у процесі спілкування аудіювання є реактивним видом мовленнєвої діяльності;
- за спрямованістю на прийом і видачу мовленнєвої інформації аудіювання, як і читання, є рецептивним видом мовленнєвої діяльності (на відміну від говоріння і письма);

- форма перебігу процесу аудіювання – внутрішня, невиражена, на відміну від говоріння і письма, що актуалізуються у зовнішньому плані. Основою внутрішнього механізму аудіювання є такі психічні процеси, як сприйняття на слух, увага, розпізнавання та зіставлення мовних засобів, їх ідентифікація, осмислення, антиципація, групування, узагальнення, утримання в пам'яті, умовивід, тобто відтворення чужої думки та адекватна на неї реакція;

- продуктом аудіювання є умовивід, результатом – розуміння сприйнятого смислового змісту і власна мовленнєва та не мовленнєва поведінка [22, с.117-118].

Вміння сприймати та розрізняти інформацію на слух вважають чи не найбільш основним та важливим в межах інших основних процесів, які відбуваються під час навчальної діяльності. Це пояснюється значною мірою тим, що від рівня володіння навичками слухання залежить учнівська готовність до читання, говоріння та письма, як інших видів мовленнєвої діяльності.

Слухання реалізується за допомогою різних інструментів: мова вчителя, завдання для формування аудитивних умінь, матеріали для інтенсивного та екстенсивного слухання.

Мета аудіювання досягається лише при правильно обраному його виду. Вид, що орієнтований на сприйняття та розуміння окремих звуків називається найпростішим. Зазвичай, такі вправи складаються з артикуляції та вимови слів за диктором [5, с. 199].

Питанням видів аудіювання присвячені праці М. Т. Баранова (1990), Б. Дальхаус (1994), Т. А. Ладиженської (1990), М. Р. Львова (1990), В. М. Мазниченко (2013), О. А. Федорової (2016) тощо [13, с.92].

У зв'язку з цим виокремлюють декілька основних видів аудіювання, представлені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Види аудіювання

Види	Дефініція	Уміння
Слухання для перевірки детальної інформації	Коли учень намагається зрозуміти, що відбувається, навіть якщо він не може зрозуміти кожен фразу або речення. Учень намагається підібрати ключові слова, інтонацію та інші підказки, щоб згадати про зміст.	Розпізнавати детальну інформацію; виділяти факти доведення, для відповіді на запитання.
Слухання для перевірки розуміння загальної інформації	Відноситься до типу аудіювання, при якому не ігнорується будь-яка інформація, тому що не відомо, яка інформація з прослуханого уривку буде необхідна для виконання завдання. Цей термін іноді плутають з аудіюванням для отримання детальної інформації, яке застосовується у випадках, коли не потрібно розуміти все, що говориться, а лише дуже конкретну частину.	Розуміти мету аудіювання, тип тексту; визначити співрозмовників та їх статус; розділяти основну інформацію від неважливої.
Інтенсивне (навчальне слухання)	Повільне, уважне прослуховування коротких, складних аудіороликів. Фокус спрямовується більше на форму, ніж на загальне значення, тому що мета прослуховування – звернути увагу на вимову, граматику та словниковий запас. Інтенсивне слухання зосереджується на частинах аудіо, які сприяють створенню фундаменту для вивчення мови.	Повністю зрозуміти та інтерпретувати прослухану інформацію; розуміти взаємопов'язаність фактів та подій; обговорювати ставлення мовців до предмету, висловлювати своє ставлення та думку про почуте.
Екстенсивне слухання	Здійснюється поза межами навчального закладу; учень самостійно залучений до виконання завдань, які спрямовані на розвиток вільного володіння мовою.	Зрозуміти загальну ідею та мету тексту; розрізняти інтонацію, наголоси, акценти; володіти значним рівнем словникового запасу.

Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності ставить перед собою ряд завдань, які здебільшого вимагають розвиток наявних аудитивних навичок та формування нових. Всі перелічені види аудіювання спрямовані на розвиток певних умінь, які визначені навчальною програмою. Серед них виділяють:

- a) розпізнавання граматичних конструкцій, інтонацій, звукосполучень і висловів;
- b) прогнозування; процес формування аудитивної компетентності неможливий без формування механізму імовірнісного прогнозування, котрий дозволяє учневі передбачити закінчення слова, словосполучення, речення чи фрагменту тексту за їх початком [8, с. 53].
- c) створення нотаток під час слухання;
- d) простеження оптимальної послідовності подій;
- e) визначення найбільш і найменш інформативних частин, розуміння в однаковій мірі діалогічного та монологічного мовлення;
- f) розуміння та сприймання невідомої інформації.

Компетентність в аудіюванні – це здатність слухати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування. Його складовими є вміння, навички, знання та комунікативні здібності [20, с. 284].

Аналізуючи процес аудіювання, Н. В. Єлухіна визначає такі базові вміння до старшокласників:

- 1) розуміти усні висловлювання носіїв мови в реальному часі та сприймати їх в контексті повсякденного спілкування з метою задоволення основних комунікативних потреб;
- 2) ділити повідомлення на смислові частини;
- 3) встановлювати логічні зв'язки між частинами повідомлення;
- 4) виокремлювати ключову інформацію від неголовної;
- 5) визначати тему та основну думку тексту, який сприймається;
- 6) розуміти текст та запам'ятовувати його [2, с.22].

Кожний вид аудіювання спричиняє ряд труднощів, які можуть часто виникати під час виконання завдань. У загальному їх поділяють на такі групи, як фонетичні, лексичні та граматичні. До факторів, які ускладнюють сприймання на слух, відносять особливості голосових даних диктора і темп мовленнєвого повідомлення. Фізичні показники мови (дикція, гучність, тембральний окрас голосу, висота основного тону, мелодика та ритміка звукових сигналів, виразність та якість вимови окремих звуків тощо) ніколи не бувають однаковими у різних людей [31, с.87].

Часто під час аудіювання виникають труднощі, які мають лексичний характер. Вчитель має звернути учнівську увагу на використання паронімів, ідіом, та зворотів, які не є властивими українській мові. Недостатнє оволодіння знаннями на обговорювану тему також може спричинити додаткові труднощі. Одноразовість чи багаторазовість прослуховування також може вплинути на успішність виконання завдання. Граматичні труднощі асоціюють з наявністю в англійській мові таких граматичних конструкцій, які не притаманні українській мові. Особливо це стосується аналітичних форм та скорочень. Існує можливість знизити ймовірність негативного результату спричиненим зовнішніми чинниками. Якщо вчитель часто вдається до попереднього опрацювання нових лексичних одиниць, контролю прослуханої інформації, навчання зв'язного мовлення, введення учнів в тему з використанням спеціально розроблених завдань, які б задовольняли потреби учнів, лише тоді очікуваний результат з великою вірогідністю буде досягнутий.

На думку науковців успішність аудіювання залежить не лише від того, наскільки якісно вирішені вище перелічені труднощі, які можна віднести до зовнішніх факторів, але й існує ряд чинників, які мають прямий вплив на успішність виконання аудитивних завдань. Мається на увазі, внутрішні чинники, сформовані у кожної особистості по-різному в результаті виховання, спілкування з батьками, друзями, світогляду, чи особливостями нервової системи, які в певній мірі перешкоджають чи блокують процеси сприймання і набуття нових навичок. Найбільш поширеними факторами, які необхідно врахувати є наступні:

а) індивідуально-вікові особливості учнів. Велику роль відіграють винахідливість та кмітливість учнів. Якщо учню притаманні такі уміння як швидка реакція на сказане, розпізнавання окремих пауз та наголосів чи уміння миттєво спрямовувати свою увагу на інші деталі, такі уміння можуть пришвидшити набуття та розвиток аудитивних навичок. З іншого боку, відсутність зацікавленості, втома, роздратування навпаки змінюють центр фокусу учнівської уваги, віддаляючи самого учня від виконання завдання належним чином.

б) негативний приклад однолітків;

в) несформоване вміння самостійної роботи;

г) порушення пізнавальних процесів, таких як пам'ять, увага, мислення, сприймання; учні з несформованим процесом мислення не вміють робити дедуктивні умовиводи; рівень абстрагування та узагальнення в них набагато нижчий від того, який потрібний для продуктивного розв'язання навчального завдання. Дуже низький розвиток словесно-логічного мислення в поєднанні з дещо вищим рівнем розвитку наочно-дійового мислення призводить до нерозуміння навчального матеріалу, або ж до його формального засвоєння [25].

д) психотравмуючі ситуації в навчальному закладі.

Отже, можемо зробити висновок, що аудіювання це – один із видів навчання мови, який полягає у розумінні прослуханого повідомлення. Цей процес включає в себе здатність слухати та розуміти мовлення носіїв іноземної мови. Виділяють наступні види аудіювання: слухання для перевірки детальної інформації, слухання для перевірки загальної інформації, інтенсивне слухання для перевірки повного розуміння тексту, екстенсивне слухання.

Аудіювання як процес відбувається в три етапи: сприйняття, розшифрування прослуханого повідомлення та розуміння. Під час навчання аудіювання, як правило, в учнів виникають певні труднощі. Найбільш поширеними є труднощі лінгвістичного плану: фонетичні та лексичні. Також виділяють труднощі, пов'язані з розумінням частин тексту, інтонації, темпом говоріння мовця. Наскільки легко учні можуть впоратись з переліченими труднощами визначає їх аудитивна

компетентність. Аудитивна компетентність – це здатність слухати та розуміти різні види текстів залежно від мети навчання.

1.2 Сучасні підходи до навчання аудіювання старшокласників

Підхід – це один з можливих шляхів викладання та навчання. В основі будь-якого підходу до викладання мови лежить теоретичний погляд на те, що таке мова і як її можна вивчати. В межах підходу існує метод, спосіб викладання чогось, який використовує аудиторні заняття або прийоми, що допомагають учням здобувати знання.

У 1960-х та 70-х роках теоретики перебували під впливом висхідних моделей обробки інформації розуміння, а отже, виступали за навчання аудіювання, як описав Е. Хінкель (2006), який наголошував на необхідності “ідентифікувати слова, межі речень, скорочення, окремі звуки та звукові комбінації”. На додаток до цих переважно сегментних аспектів мови, С. Браун (1977) спираючись на аналіз носіїв англійської мови, також підкреслив важливість навчання слухачів надсегментних аспектів мови, особливо ритму, наголосу, інтонації та моделей зв'язного мовлення [25, с. 80].

Більше того, С. Браун досліджував один з підходів – навчання на основі завдань. У своїй праці він зазначив, що за такого підходу студентів просять слухати те, що описане як “автентичні” ситуації, і “щось робити щось” з отриманою інформацією”. Цей підхід дозволяє студентам самостійно працювати над створенням реальних продуктів [45, с. 118].

Наприклад, Т. Фарел пропонує інший підхід до навчання аудіювання, де поєднується багато практики зі змістовним мовленням [37, с.1671].

Аналогічно, Дж. Філд зазначає, що автори, які займаються навчанням аудіювання другою мовою, можливо, занадто зосередилися на розумінні на високих рівнях, і стверджує, що вчитель не повинен випускати з уваги “первинність сигналу”, оскільки дослідження показують, що більшість помилок у спілкуванні на високому рівні виникають через помилки на низькому рівні [28, с. 29].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив значний інтерес науковців до інтерактивних методик навчання іноземної мови. Значний внесок у зроблено в наукових працях таких вчених, як Г.М. Брос, М.В. Кларен, Л.В. Пироженко, О.І. Пометун [6, с. 60].

Великого визнання здобула комунікативна методика, в межах якої виділяють два підходи: низхідний (*top-down*) і висхідний (*bottom-up*). У 1970 році психолог Р. Грегорі ввів поняття *top-down approach*. Він стверджував, що сприйняття є конструктивним. Коли ми щось сприймаємо, ми повинні покладатися на контекст і наші знання високого рівня, щоб правильно інтерпретувати сприйняття [49]. Саме тому, цей підхід передбачає актуалізацію здобутих раніше знань учнів.

Вдаючись до *top-down approach* вчитель застосовує наступні види діяльності на уроках:

1. Визначення теми після короткого прослуховування;
2. Ідентифікація мовця, обстановки; написання висновків про роль учасників та їхні цілі;
3. Прогнозування можливого розвитку подій; передбачити запитання, пов'язані з темою або ситуацією;
4. Мозковий штурм;
5. Створення нотаток [43].

Інші приклади поширених вправ на аудіювання в межах даного підходу включають впорядкування серії малюнків або послідовності подій, прослуховування розмов і визначення місця, де вони відбуваються, читання інформації на певну тему з подальшим прослуховуванням, щоб знайти, чи згадуються ті самі моменти, або з'ясування стосунків між людьми, які беруть участь в обговоренні [42].

З іншого боку, *bottom-up listening* відбувається під час розрізнення та націленого сприймання звуків, окремих слів. Вперше даний термін був вжитий психологом Е. Гібсоном, який мав зовсім інше уявлення про процес сприймання. Психолог вважав, що замість того, щоб залежати від навчання в контексті, варто

знати, що сприйняття – це те, що ви бачите, і те, що ви отримуєте в процесі [34]. Даний підхід краще реалізовується з учнями з порівняно вищим рівнем знань, у зв'язку з тим що, через брак належного словникового запасу, учням буде важко розпізнати слова в швидкому потоці зв'язного мовлення. Наступні вправи допоможуть учням зрозуміти достатню кількість лінгвістичних елементів: заповнити пропуски словами, або літерами; послухати однокласників і оцінити наскільки природньо звучали слова; визначити використані частини мови в прослуханому повідомленні; знайти та утворити скорочені форми, які є основою зв'язного мовлення, порахувати скільки слів було використано. Наприклад, в реченні: *I would not have done it* – замість шести слів буде вимовлятися лише повністю лише 4 [*ɪdnt' əv dʌn ɪt*].

Підхід *bottom-up* має наступні переваги для учнів старшої школи: допомога учням у розвитку навичок аудіювання та розуміння того, як спілкуються носії мови, адже на початковому етапі вивчення мови на це звертається менше уваги; за умови достатнього зворотнього зв'язку та практики, учні зможуть брати участь у більш складних видах діяльності. Даний підхід дозволяє розвинути інтонаційне мовлення, що сприяє більш адекватним реакціям на усне спілкування.

З розвитком та реформою системи навчання відбулися значні зміни у поглядах на мову, і разом з ними з'явилися дещо інші підходи до навчання навичок аудіювання. Деякі з них були недовговічними, інші витримали випробування часом. Ми вважаємо, що найбільш поширеними та ефективними є наступні підходи: смисловий підхід, аудіолінгвізм, сугестопедія, навчання на основі завдань, діагностичний підхід (*meaningful approach, audiolinguism, suggestopedia, task-based learning, diagnostic approach*), характеристика яких представлена в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Підходи до навчання аудіювання

	Назва підходу	Опис
1.	Meaningful approach	Фокусується на розуміння основних ідей аудіозапису, допомагає розвивати навички критичного мислення та запам'ятовування інформації завдяки дотриманню поетапності уроку аудіювання: підготовка, прослуховування, перевірка розуміння.
2.	Audiolingualism	Розглядає мову як набір структур, включаючи фонему, морфему та синтаксис, закономірності яких можна вивести, аналізуючи мову, якою користуються носії мови. Програма організована навколо лінгвістичних структур, які представлені в діалогах та вправах за зразками.
3.	Suggestopedia	Метод навчання, який застосовує використання силу "навіювання" в педагогіці, щоб допомогти учням позбутися негативних почуттів, усунути негативні почуття. Може допомогти учням почуватися розкуто під час викладання та навчального процесі. Сугестопедія спочатку застосовувалася в основному у викладанні іноземних мов, і часто стверджується що з її допомогою можна вивчати мови приблизно втричі швидше, ніж за допомогою звичайного методу.
4.	Task-based learning	Даний підхід заснований на завданнях і фокусується на постановці мети перед студентами - це може бути звіт, відео або презентація. Виконання завдань передбачають слухання і використання іноземної мови, задля досягнення поставлених цілей уроку. Як правило, учням надається контент близько наближений до реального життя.
5.	Diagnostic approach	Застосовується з метою визначення прогалин, труднощів, які виникають в учнів під час навчального процесу. В межах даного підходу практикуються визначені стратегії для їх покращення. Основними стратегіями є: використання неправильних відповідей для виявлення слабких місць, розрізнення навичок аудіювання, забезпечення різного виду практики, уникання завдань, які потребують запам'ятовування.

Також існує так званий природній підхід. Цей підхід до навчання аудіювання зосереджується на навичках володіння мовою перед поданням теоретичної частини, подібно до того, як вивчається перша мова. Теорія вивчення мови за допомогою природного підходу була розроблена Стівеном Крашеном і Трейсі Террелл з Каліфорнійського університету в Сан-Дієго [48].

Виокремлюють наступні принципи застосування даного підходу:

- 1) Розуміння передує відтворенню, тобто навички аудіювання будуть здобуті перш за все;
- 2) Зміст підбирається відповідно до інтересів учнів та вчителями завжди подається зрозуміла інформація;
- 3) виправлення помилок дозволяється лише тоді, коли вони блокують сприйняття сказаного;
- 4) Більше уваги приділяється розвитку слухання природним шляхом, аніж точності відповідей;
- 5) Аудіювання практикується в належній атмосфері, яка зменшує тривогу, сприяє мотивації та формує самооцінку [33].

Серед підходів, які радять застосовувати з учнями, також виділяють процесний підхід. Він вважається досить дієвим у зв'язку з тим, що даний метод заснований на багатокроковому процесі набуття навичок аудіювання в межах другої іноземної мови. Ряд дослідників вказують на подвійну природу розуміння на слух, підкреслюючи два основні аспекти процесу: декодування і розуміння. Перший аспект передбачає переведення акустичного входу, який отримує слухач, у значущі форми мови. Для того, щоб зрозуміти сенс мовленнєвих сигналів, учень виконує низку операцій, починаючи від перекладу акустичних сигналів у звуки, через ідентифікацію слів і фраз, до відстеження граматичних конструкцій [41, с. 157-58].

Процес декодування відбувається за наступними етапами:

1. Фонетичний рівень;
2. Складовий рівень;

3. Лексичний рівень;
4. Рівень слів;
5. Синтаксичний рівень;
6. Інтонційний рівень.

Всі перелічені підходи не є універсальними для всіх учнів та для всіх типів навчальних матеріалів. Тому, здебільшого вдаються до поєднання двох чи більше підходів з метою розвитку усіх навичок, які включає процес аудіювання. Для позначення такої тенденції використовують поняття “еклектичний підхід”. Так, В. Кумар зазначає, що “еклектичний підхід – це поєднання різних методів викладання та підходів до навчання”. Його також можна розглядати як принциповий еклектизм, що означає, що підхід є характерно бажаний, послідовний і плюралістичний підхід до викладання мови. Він також передбачає використання різноманітних видів мовленнєвої діяльності, які здебільшого відрізняються за своїми характеристиками і можуть бути мотивовані різними базовими припущеннями викладання мови [36, с. 56].

Ефективні та сучасні підходи навчання аудіювання охоплюють всі технічні можливості, якими є забезпечені вчителі у навчальних закладах – від інтерактивних вправ до мультимедійних ресурсів. Навички аудіювання найкраще засвоюються та покращуються з застосуванням простих, цікавих завдань, які перегукуються з реальним життям. Як правило, такі види завдань в більшій мірі зосереджені на процесі навчання, ніж на кінцевому продукті.

Одним з найсучасніших підходів до навчання вважається інтерактивний. Слово “інтерактив” залучене з англійської мови (“*interact*”, де “*inter*” – взаємний і “*act*” – діяти). Таким чином, “інтерактивний” – здатний до взаємодії, діалогу.

Теоретичні аспекти, пов'язані з визначенням сутності інтерактивних методів, їх класифікації, визначенням найбільш поширених і придатних їх видів для розв'язання навчальних завдань набули висвітлення в працях О. Коротаєва, Г. Мітіна, Г. Шевченко, М. Скрипник, Л. Пироженко, О. Пометун та ін. учених, які

обґрунтовують доцільність застосування інтерактивних методів для підвищення ефективності процесу навчання [24, с. 45].

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів. Аналізуючи свої дії та дії партнерів, учасники навчального процесу змінюють свою модель поведінки, більш усвідомлено засвоюють знання та вміння, тому інтерактивні методи є не тільки засобом покращення навчання, але засобом посилення виховних впливів [23, с. 142].

Для навчання аудіювання в межах інтерактивного підходу використовують гру, як одну з сучасних технологій для підвищення рівня активності учнів на уроках та стимулювання їх кращої задіяності в навчальний процес. В педагогіці часто виділяють такі терміни як «навчальна гра» або «дидактична гра». Навчальна гра має такі функції: навчальна, активізуюча, контролююча [17, с. 15].

Новим самостійним етапом у розвитку методик і технологій ігрового навчання став “*edutainment*”. Сам термін виник із схрещування (точніше лінгвістичної «вівісекції») двох англійських слів: *education* (навчання) і *entertainment* (розвага). Даний термін використав Роберт Хейман в 1973 при створенні серії документальних фільмів для The National Geographic Society. Оперував їм і доктор Кріс Данієлс, створюючи в 1975 році “*Millennium Project*”, який згодом стали називати “*The Elysian World Project*”. В останньому десятилітті ХХ століття термін періодично став з'являтися на сторінках газет, що було пов'язано з бурхливим розвитком бізнес-освіти [11].

Не випадково серед західних вчених немає єдиної думки про сутність, доданків і механізми “*edutainment*”. Для одних це “ефективний баланс між інформацією, мультимедійними продуктами, психологічними прийомами і сучасними технологіями” (Ш. Де Варі). Для інших — “представлення досвіду і

розваг через творення” з'єднання соціального замовлення з розважальним механізмом” (Р. Донован) [12].

Для Роба Донована, *edutainment* — це “навмисне поєднання соціального замовлення з розважальним механізмом” задля швидкого досягнення певних цілей, які визначені соціумом”. Автор вважає, що *edutainment* ефективний для отримання більшої кількості інформації більшою кількістю людей за короткий період часу. При цьому ознайомлення зі складними темами проходить в несерйозній манері, що дозволяє створити доброзичливу атмосферу і зняти емоційне напруження учнів [35, с. 56].

Сутність технології “*edutainment*” доволі ґрунтовно висвітлено в сучасній науковій літературі. Зокрема зміст і структуру детально вивчали зарубіжні дослідники: Д. Букінхем, Р. Донован, З. Казанчі, Ю. Неймц, З. Окан, М. Резник, М. Скелон, Й. Трна, В. Ян. Педагогічні умови і методичне забезпечення “*edutainment*” пропонуються в наукових розвідках Є. Богданової, О. Д'яконової, Д. Калінкіної, Н. Кобзевої, С. Кувшинова, Д. Перушева, І. Хангельдієвої. Особливості застосування “*edutainment*” у сучасному освітньому просторі відображено в наукових доробках українських учених: Н. Гончарової, О. Смолянової, Ю. Тимошенко, А. Троян, С. Хіврич [47, с. 73].

У доробку українців з'ясовано й проаналізовано особливості її впровадження у вітчизняних дошкільних закладах, загальноосвітній і вищій школах (Т. Андрющенко, Н. Кантаржі, К. Крутій, М. Пасічник, І. Сухопара, Ю. Тимошенко, А. Троян, С. Хіврич) [18, с. 141].

На думку І. Сухопарової та М. Тимошук, основна ідея технології “*edutainment*” полягає в тому, щоб розвивати креативність, критичне мислення та комунікативні навички студентів, поєднуючи процес навчання з розвагами та іграми. Це дає змогу зробити навчання більш ефективним та цікавим, збільшуючи мотивацію до вивчення нового матеріалу. Технологія “*edutainment*” є важливим компонентом сучасної освіти, оскільки вона дає змогу учням здобувати знання та

навички в ігровій формі, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку творчого потенціалу [47, с. 74].

Даний підхід лише набуває популярності у навчальних закладах. Ми можемо виокремити наступні переваги застосування:

1. Поєднання освіти та розваг і підвищення зацікавленості та ентузіазму учнів до викладання предметів та інформації, які їм важко засвоїти;
2. Полегшення процесу навчання за рахунок того, що навчання відбувається в більшій прийнятній формі;
3. Привернення уваги учнів і забезпечення постійності навчання шляхом пробудження почуттів учнів;
4. Використовується для того, щоб навчити учнів поєднувати те, що вони сприймають, або оцінювати те, що вони вивчають;
5. Забезпечує учням можливість добре провести час, створюючи та отримуючи досвід.

Основні риси технології edutainment:

- 1) Акцент на захоплення. При правильній організації процесу розвиток інтересу призводить до накопичення знань.
- 2) Мотивація через розвагу. Задоволення, що отримується в процесі освіти, сприяє формуванню стійкого інтересу до навчального процесу.
- 3) Гра як найважливіший принцип.
- 4) Сучасність супроводу. Розмаїття форм навчання виявляються привабливими і для солідних людей, і для молоді [4, с. 58].

Проводити заняття за технологією edutainment можна в різних місцях, щоб створити ще більш сприятливі умови для сприймання інформації і урізноманітнення навчального процесу: парк, музей, галерея, та інших місцях, які можуть лише доповнити картину будь-якої пізнавальної теми.

Однією з методик впровадження технології edutainment на заняттях англійської мови професійного спрямування є подкастинг. “Подкастинг” передбачає розміщення записаного матеріалу на веб-сайті, з якого його можна завантажити та прослухати його можна завантажити та прослухати пізніше. Подкастинг – це відносно нова технологія, і викладачі в усьому світі все ще вивчають її можливості. Подкасти можна використовувати як доповнення до онлайн та очних занять, дозволяючи студентам персоналізувати своє навчання, а викладачам - спробувати більш інтерактивні та розважальні методи викладання [27, с. 476].

Також в межах даного підходу виділяють роботу з музикою. Цей вид діяльності використовується не лише для розширення культурного кругозору учнів, а й розвитку аудіювання. Під час такого виду діяльності збільшується словниковий запас, закарбовується правильна вимова слів, несвідомо запам’ятовуються цілі граматичні конструкції. Одним з недоліком використання пісень на уроках, це те, що часто можна помітити помилки, які допускаються задля ритми чи коректної інтонації.

Ще одним актуальним підходом навчання аудіювання вважається кінотехнологія. Дана технологія включає використання фрагментів з фільмів, з подальшим розбором лексичних одиниць і граматичних конструкцій. Часто, в межах даного підходу вдаються до власного створення кінороликів, що також сприяє розвитку навичкам аудіювання, за умови, що ролик створюється в команді. До того ж, це значно поживляє інтерес учнів до навчання і сприяє їх цифровій компетентності. В результаті, заняття є дуже емоційними, живими та спонукають студентів до спонтанного слухання.

Отже, велика кількість підходів до навчання аудіювання дозволяє дотримуватись різноманітності під час проведення занять та сприяє зацікавленості учнів у навчальному процесі. Такими підходами є аудіолінгвізм, сугестопедія, змістовний, діагностичний, природній, інтерактивний та підхід, що базується на виконанні завдань тощо.

За нашими спостереженнями найбільш ефективними є ті методи, в межах яких відбувається не лише слухання, а й робота над фонетичною та лексичною системами. Саме висхідний та низхідний підходи дозволяють навчати аудіюванню комплексно з врахуванням інших необхідних навичок, які є компонентами процесу сприймання.

У межах інтерактивного підходу виокремлюють технологію “edutainment”. Основна риса даної технології – це використання навчальних відео, які містять в собі елемент розважальної презентації. За рахунок використання технології “edutainment” можна покращити якість занять та досягнути кращих результатів за умови що вибрані відео відповідають потребам, інтересам та рівню знань учнів.

1.3 Освітньо-розважальний контент та його види у навчанні аудіювання старшокласників

Останнім часом освітньо-розважальний контент став предметом досліджень вітчизняних та закордонних науковців. Так, вплив розважального контенту на освіту через радіовистави, “мільні опери” спеціальні телепередачі висвітлено в роботах таких авторів, як: Арвінд Сінгхал та М. Еверетт, Р. Роджерс, С. Пант та У. Бесін, О. Анікіна, Е. Якименко [21, с. 90].

Зокрема, К. Мірван (2013) стверджує, що використання відеоматеріалів у класі може підвищити мотивацію учнів мотивацію до навчання, оскільки вони можуть ознайомити учнів з широким спектром ситуацій, які допоможуть їм зрозуміти подібні ситуації в реальному житті [46, с. 64].

Крім того, Д. Манекул (2002) провів дослідження щодо використання освітньо-розважального матеріалу. Результати показали, що навички аудіювання підвищилися на вищому рівні при використанні автентичних матеріалів і завдань після перегляду відеопрограм носіїв мови [44].

Роль аудіо-візуальних засобів у навчанні іноземних мов відзначається в працях психологів (І. О. Зимня, А.А. Леонт'єв, О. М. Леонт'єв та ін.), вітчизняних

(Є. Глушак, О.В. Гончарук, Г.Г. Жогліна,) і зарубіжних (Б. Бліс, С. Каннінгхем, Д. Коттон і ін.) педагогів [16, с. 117].

Питанням використання відеофільмів на уроках займалася велика кількість вчених: Д. Хаймз, А. Холлідей. Ними було доведено, що застосування візуалізації є необхідною умовою успішного набуття навичок аудіювання, оскільки це підвищує ефективність заняття, поживляє навчальний процес, збуджує ініціативу та мислення, привчає учнів до аналізу та узагальнення. Дослідженню ефективності використання аудіоматеріалів на уроках англійської також присвятили свої праці такі вітчизняні педагоги: А. Вербицький, Н. Бровко, О. Зубченко [10, с. 14].

Розвиток умінь аудіювання за допомогою відео перебувають у центрі наукових розвідок Н. І. Бичкової, Н. Ю. Кириліної, С. П. Литвиненко, А. Алана, П. Аркаріо, С. Кордера, Дж. Лонергана, С. Стемплескі, Дж. Вілліса та інших вчених. Ознакою часу вбачається звернення дослідників до навчання аудіювання іншомовних програм, трансльованих радіо та телебаченням (А. Н. Богомолів, Н. А. Качалов, Н. Ю. Крилова, С. О. Могильовцев, Ю. А. Нікітіна, Л. В. Панова, С. О. Подопрігора) [5, с. 88].

Навчальні заклади знаходяться лише на початковому етапі застосування освітньо-розважального контенту у якості навчальних матеріалів. Саме тому серед дослідників немає одностайності щодо дефініції освітньо-розважального контенту та його застосування в освітній діяльності. Розважальні матеріали подаються, як тип розваг, розроблених з навчальною метою, і включають в себе мультимедійне програмне забезпечення, інтернет-сайти, музику, фільми, відео, комп'ютерні ігри та телепрограми. Розважальні програми називають гібридним типом, який базується на візуалізації та анімації, виконаних у таких форматах, як гра та візуальні матеріали. Розважальність – це забезпечення постійності навчання шляхом залучення уваги учнів та відновлення їхніх почуттів [32, с. 1233].

Освітньо-розважальний контент відрізняється від суто розважального тим, що має певну методичну мету. Навчальні матеріали дозволяють покращувати навички аудіювання, а в поєднанні з розважальною часткою дозволяють збільшити

інтерес та мотивацію, а суто розважальний контент, в межах якого виконання завдань, вважається лише способом проведення вільного часу без мети та кінцевого результату.

На думку Д. Хаймза, даний контент може застосовуватись з такою метою:

- 1) передача інформації учням, які не надто вмотивовані та для яких звичайна подача матеріалу не викликає більший інтерес ніж спілкування з однолітками під час заняття;
- 2) збільшення учнівського кругозору за рахунок актуальних тем, які не подаються в шкільних підручниках;
- 3) перетворення пасивного сприйняття на активне, з повним залученням учнів в навчальний процес;
- 4) отримання нового досвіду роботи з сучасними технологіями;
- 5) створення сприятливих умов для роботи в парах та групах для покращення усіх навичок, які стосуються вивчення мови;
- 6) стимулювання учнів до самостійного продовження дослідження доступної теми;
- 7) досягнення інтерактивної взаємодії вчителя та учнів [26].

Розважальний освітній цифровий контент базується на матеріалах, що викликають позитивний настрій, посмішку і бажання поділитися постом або статтею з однодумцями. Навіть корисну і наукову інформацію можна оформити сучасно і яскраво у вигляді креативних образів або інфографіки.

Виокремимо основні види матеріалів, які можна використати для навчання аудіювання старшокласників:

1. Аудіо та відео.

Використання відеоресурсів на уроках англійської мови створює інтерактивне середовище і дозволяє вчителю проявити креативність у плануванні уроків. Отже, відео текст є засобом інтерактивної комунікації, а також може бути додатковим стимулом для навчання. Багато з того, що може запропонувати освіта, особливо за допомогою аудіо- та відеоматеріалів, доступно в інтернеті на таких

платформах, як *YouTube*, з такими каналами, як *Meet Arnold*, *ma Crash Course*, *Teded*, *Tedx*.

2. Фільми і телепрограми.

Кінострічки з освітнім змістом з'явилися ще в 1943 році, наприклад, “Рядовий Снафу”, і їх все ще можна побачити в таких фільмах, як “Незручна правда”. Після Другої світової війни освітні розваги перемістилися на телебачення. Телевізійні програми можна розділити на три основні категорії: ті, що мають насамперед освітні наміри, ті, що мають високий ступінь як освіти, так і розваги, і розважальні шоу з випадковою або епізодичною освітньою цінністю. Мексиканський телепродюсер Мігель Сабідо у 1970-х роках започаткував форму освіти за допомогою теленовел, “мильних опер для соціальних змін”. Згодом “метод Сабідо” був прийнятий у багатьох інших країнах, включаючи Індію, Перу, Кенію та Китай [49, с. 42].

3. Радіо і подкасти.

Подкасти почали ілюструвати концепцію розважального мовлення, а деякі радіопрограми також стали доступними в цьому цифровому форматі. Існують не лише серії з освітніми елементами, які слухають для розваги, але й подкасти, що використовуються як освітній інструмент. Уроки, засновані на подкастах, стали більш популярними: за даними *TeachersPayTeachers*, кількість завантажень планів уроків, пов'язаних з подкастами, зросла на 21% і 650% у 2014 і 2015 роках, відповідно, що збіглося з виходом серіалу “Серіал” [38, с. 134].

Серед інших успішних радіопрограм та подкастів, які поєднали розваги та освіту, можна назвати такі:

- a) Радіошоу діджея Ніхаль на *BBC Radio 1*, яке було зосереджене на “розвагах”.
- b) *RadioLab* - радіопрограма, яка також доступна у вигляді подкасту, що поєднує дослідження науки, філософії та людської природи.
- c) *Science Friday* - радіопрограма, яка також випускається у вигляді подкасту, в якій обговорюється наука у веселій формі.

d) *TED Radio Hour* - радіопрोगрама та подкаст, що розглядає теми та ідеї, використовуючи уривки з виступів *TED Talks*.

Великою популярністю серед підлітків користується *Youtube*. На платформі створені спеціальні канали, де подаються лише освітньо-розважальні відео. Таким чином, учні можуть займатись самоосвітою та додатково приділяти час вивченню іноземної мови. Саме за допомогою інтерактивного підходу учні можуть вдаватись до екстенсивного слухання поза межами шкільного закладу.

Основними каналами з належним контентом є:

1. *Be smart* (на каналі є безліч відео у форматі відповідей на прості питання про науку та світ в привабливому візуальному вигляді).

2. *CrashCourse* (на каналі зібрано понад 100 відео на цікаві теми для підлітків, які, як правило, не подаються у шкільних підручниках: література, світова історія, стосунки).

3. *Teded* (канал відомий своїми анімованими відео на різноманітну тематику, в яких ясно і лаконічно подається інформація. Автори каналу врахували те, що потенційними глядачами є і школярі, про що свідчить темп мовлення та акцент).

Таким чином, можна зробити висновок, що edutainment – це сучасна інноваційна технологія, яка поєднує розважальні методи й активне навчання з метою створення ефективного балансу між інформацією та розвагами. На заняттях можуть використовуватись наступні види освітньо-розважального контенту: аудіо, відео, подкасти, фільми, радіо, телебачення. Більше того, освітньо-розважальний контент є потужним інструментом для покращення навичок аудіювання. Основними каналами, на яких представлений освітньо-розважальний контент в жанрі “edutainment” є наступні: *CrashCourse*, *Teded*, *Besmart*.

Учні та вчителі забезпечені усіма можливими видами контенту офлайн та онлайн, що дозволяє його використання також під час дистанційного навчання. Досягнення в області технологій і доступність аудіо- і відеоматеріалів орієнтують вчителя на використання в навчальному процесі фільмів, музики, подкастів, радіо-

програм, як засобів для розширення кругозору та збагачення учнівських знань. Більше того, освітньо-розважальний контент також сприяє кращому засвоєнню інформації та удосконаленню не лише навичок аудіювання, а також розвитку критичного мислення, здатності працювати в команді, креативності, самостійності, відповідальності за власне навчання, оскільки це дозволяє залучити всіх учнів в навчальний процес в школі і поза межами навчального закладу.

Основне завдання для вчителя – створити належний простір та умови для впровадження нових підходів та засобів навчання в навчальний процес. Часто спостерігається тенденція про надмірне завантаження навчальної програми цікавими видами робіт, які навпаки відволікають учнів від поставлених завдань, тому потрібно пам'ятати про можливість перевантаження розважальним контентом, завжди варто дотримуватись балансу між навчанням та грою та добирати лише той формат навчання та засоби, які є допоміжними для досягнення мети уроку.

РОЗДІЛ 2

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ “EDUTAINMENT” У ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНИХ НАВИЧОК СТАРШОКЛАСНИКІВ

2.1 Зміст та результати підготовчого етапу експерименту

Комплекс завдань з навчання аудіювання старшокласників було розроблено на основі результатів спостереження уроків англійської мови в 11 класах під час виробничої практики на базі Дунаєвецького ліцею №1 Хмельницької області. В даних класах вчитель використовувала підручник Карпюк О.Д. 2019 року видання. На уроках учні виконували завдання для розвитку усіх мовленнєвих навичок, а саме: читання, письмо, говоріння та аудіювання.

Один урок з теми був присвячений розвитку аудитивних навичок на тему: “Learning languages”. Текст для аудіювання був узятий з сайту *learnenglish.britishcouncil.org*. Урок розпочався з короткої розминки, що налаштувало учнів на заняття в іншомовній атмосфері. Вчитель запитала учнів, скільки мов існує в світі, учні шляхом голосування обґрунтовували свої відповіді. Вчитель показала прапори різних країн, учні називали мову, якою розмовляють резиденти країни. Після розминки учні перейшли відразу до аудіювання. Ми помітили, що вчитель пропустила етап підготовки до аудіювання, невідома лексика не була опрацьована перед аудіюванням. Учні прослухали текст та виконали тестові завдання, які вимагали вибір однієї правильної відповіді. Після цього учні виконали завдання на заповнення пропусків у прослуханому тексті.

Над другим завданням учні працювали в парах, але, на нашу думку, розподіл учнів не був вдалим, оскільки не всі учні були однаково задіяні у цьому виді діяльності. Під час аналізу виконаних завдань переважало пояснення вчителя.

Наприкінці уроку учні обговорили запитання, складені заздалегідь вчителем на основі прослуханого тексту. Вчитель оцінила учнів за рівнем їх активності на уроці та кількості правильних відповідей. Отже, вчитель вдалася до традиційного методу навчання аудіювання, що зводилося до перевірки прослуханого. Тому, за нашими спостереженнями, в учнів виникли певні труднощі з виконанням завдань після прослуховування тексту. Їм було важко виокремити характеристики зв'язного мовлення, в результаті багато учнів дали помилкові відповіді на тестові завдання. Також виникли труднощі з інтерпретацією невідомих слів, оскільки був пропущений етап підготовки до аудіювання. Крім того, ми помітили, що учні не занотовують ключові слова, що могло би, на наш погляд, допомогти їм вірно виконати завдання на етапі прослуховування (while-listening).

Слід зауважити, що у навчанні аудіювання вчитель не використовувала автентичні матеріали. На нашу думку, їх застосування могло би позитивно вплинути на мотивацію учнів, поповнити їх лексичний запас та обізнаність щодо культури англомовних країн.

За результатами спостереження методики навчання аудіювання учнів старших класів закладів загальної середньої освіти нами виявлено суперечності між необхідністю формування у школярів іншомовної аудитивної компетентності відповідного рівня та традиційним підходом до змісту, форм та методів розвитку слухо-вимовлювальних навичок старшокласників. Зазначені суперечності, у свою чергу, зумовили необхідність розробки та впровадження комплексу завдань з формування іншомовних аудитивних навичок учнів старшої школи за допомогою технології “edutainment”

Експеримент мав на меті встановити ефективність технології “edutainment” у формуванні іншомовної аудитивної компетентності учнів старших класів.

Серед завдань експерименту було визначено:

- встановити, наскільки вмотивовані учасники експерименту до навчання аудіювання до і після експерименту;

- виявити рівень сформованості аудитивних навичок учнів до і після експерименту;
- апробувати технологію “edutainment” у навчанні старшокласників аудіювання;
- встановити вплив технології “edutainment” на формування аудитивних навичок учнів старших класів.

Ефективність формувальних педагогічних впливів виявлялась на основі порівняння результатів попереднього та підсумкового контролю стану досліджуваного процесу.

Педагогічне дослідження щодо імплементації згаданої вище методики здійснювалося на базі Дунаєвецького ліцею №1 Хмельницької області у двох 11 класах. Загалом в експерименті брало участь 28 учнів одного класу (з них у контрольній підгрупі – 14 осіб та в експериментальній – 14 осіб). Вибір груп був обумовлений вимогами рівноцінності контингенту учнів контрольної та експериментальної груп.

Експериментальне дослідження здійснювалося за допомогою таких методів: анкетування, спостереження, аналізу, порівняння, тестування, педагогічного експерименту, методу кількісних підрахунків.

Так, за допомогою методу анкетування було зібрано дані про ставлення учнів до аудіювання та труднощі, які виникають в процесі виконання завдань.

Метод спостереження дав змогу планомірно спостерігати процес виконання учнями аудитивних завдань та відстежити наявний прогрес у сприйманні та розумінні учнів інформації на слух.

За допомогою методу аналізу проаналізувано рівень сформованості аудитивних навичок школярів до та після проведення експерименту.

Метод порівняння мав на меті порівняти рівень сформованості аудитивних навичок старшокласників до та після запровадженого комплексу аудитивних завдань.

Метод тестування був спрямований на встановлення рівня сформованості аудитивних навичок учасників експерименту.

Педагогічний експеримент дав змогу експериментально перевірити ефективність застосування технології “edutainment” у розвитку іншомовної аудитивної компетентності старшокласників.

Метод кількісних підрахунків дозволив обрахувати результати опитувань, тестувань та рефлексій контрольної та експериментальної груп.

Серед етапів дослідження ми виокремили:

1. Підготовчий етап. У межах даного етапу:

- визначено мету, завдання дослідження;
- встановлено рівень сформованості аудитивних навичок учнів контрольної та експериментальної груп;
- визначено, наскільки учні вмотивовані щодо навчання аудіювання та з якими труднощами стикаються;
- здійснено вибір засобів для проведення експерименту: технічних засобів навчання (інтерактивна дошка, ноутбук, програвач); відеоматеріалів (відео освітньо-розважального характеру); роздаткових матеріалів; тестових завдань для перевірки та відстежування прогресу;
- розроблено комплекс завдань та плани-конспекти уроків за технологією “edutainment”.

2. Експериментальний. На даному етапі здійснювалося впровадження розроблених завдань з формування аудитивних навичок учнів старших класів за допомогою технології “edutainment” на уроках англійської мови.

3. Завершальний етап. В межах даного етапу здійснено аналіз та інтерпретація результатів дослідження. В кінцевому підсумку було сформовано рекомендації щодо ефективності застосування технології “edutainment” у навчанні аудіювання старшокласників.

Отже, відповідно до мети та завдань дослідження, на першому, підготовчому етапі, було встановлено рівні сформованості іншомовних аудитивних навичок

старшокласників та проведено їх діагностику за допомогою методу тестування та методу кількісних підрахунків.

Так, перше тестування було спрямоване на визначення рівня сформованості аудитивних навичок у контрольній та експериментальній групах. Учням було запропоновано завдання: прослухати короткі уривки (монологічне та діалогічне мовлення) та виконати 15 тестових завдань (було запроновано одне тестове завдання до кожного уривку), які диференціювалися за рівнями складності: від найлегшого до найважчого. Учні перед тестуванням були попереджені про те, що в разі невпевненості у правильній відповіді, краще залишити твердження без відповіді.

Учні виконували тест на спеціальній платформі *english-efl.com*, з автоматичною перевіркою завдань та можливістю встановити рівень сформованості аудитивних навичок учнів: початковий (elementary), нижче середнього (pre-intermediate), середній (intermediate), вище середнього (upper-intermediate). Результати тестування учнів контрольної групи відображено в діаграмі 2.1.

Діаграма 2.1.

Як видно з діаграми, в контрольній групі 1 учень продемонстрував рівень знань вище середнього, 6 учнів – середній рівень, 5 – нижче середнього, та 2 з 14 – початковий рівень.

Результати тестування, проведеного в експериментальній групі відображено у діаграмі 2.2.

Діаграма 2.2

Як свідчать результати, представлені у діаграмі 2.2, 2 учні експериментальної групи продемонстрували рівень аудитивних навичок вище середнього, 4 учні – середній рівень, 4 – нижче середнього та 4 школярі – початковий рівень.

На нашу думку, така різниця у знаннях учнів обумовлена тим, що багато учнів займаються додатково англійською поза межами навчального закладу, покращуючи свої вміння, засвоюючи новий матеріал в інших формах та за допомогою ширшого спектру методів. Крім того варто враховувати різні рівні мотивації учнів.

Наступним кроком було проведення опитування учнів контрольної та експериментальної груп з метою визначення рівня мотивації у навчанні аудіювання. Анкета складалась з 6 запитань, де учні відповідали “так” або “ні”. Зміст питань був спрямований на виявлення ставлення учнів до аудіювання, як виду мовленнєвої діяльності, самооцінки їхньої діяльності, а також емоцій, які виникають у них під час виконання аудіювання.

Таблиця 2.1

**Мотивація учнів контрольної групи
до проведення експерименту**

Питання	Так	Ні	Не визначився
Чи хочу я отримувати гарні оцінки за аудіювання?	14	0	0
Чи роблю я все, що потрібно, щоб виконувати аудіювання успішно?	4	2	8
Чи подобається мені аудіювання, як вид діяльності?	6	6	2
Чи хочу я більше виконувати завдань на аудіювання?	2	10	2
Чи викликає в мене аудіювання страх та переживання?	10	1	3
Чи хочу я виконувати завдання з аудіювання у вільний від уроків час?	2	6	6

Серед 14 учнів контрольної групи всі респонденти хочуть отримувати гарні оцінки за аудіювання. 4 учнів роблять, на їхню думку, все, що потрібно, щоб виконувати аудіювання успішно, 2 учні дали негативну відповідь, 8 учнів не визначилися з відповіддю. 6 учням не подобається аудіювання, як вид діяльності, ще 6 респондентам подобається, 2 учнів не визначилися. 2 учні хочуть більше виконувати завдань на аудіювання, 10 не мають такого бажання, 2 респондентів не визначилися з відповіддю. Завдання з аудіювання викликають страх та переживання у 10 учнів, 1 учень не відчуває таких емоцій, 3 учнів не визначилися. Лише 2 учнів мають бажання виконувати завдання з аудіювання у вільний від уроків час, 6 учнів не виявили такої ініціативи, ще 6 учнів не визначилися. Ми вважаємо, що це пов'язано з незадовільними оцінками, які учні отримують за виконання завдань на аудіювання. Як наслідок, втрачається зацікавленість та бажання докладати більше зусиль задля кращого результату. Отже, можемо

зробити висновок, що рівень мотивації до навчання аудіювання учнів контрольної групи невисокий.

Таблиця 2.2

**Мотивація учнів експериментальної групи
до проведення експерименту**

Питання	Так	Ні	Не визначився
Чи хочу я отримувати гарні оцінки за аудіювання?	14	0	0
Чи роблю я все що потрібно, щоб виконувати аудіювання успішно?	7	3	4
Чи подобається мені аудіювання, як вид діяльності?	7	5	2
Чи хочу я більше виконувати завдань на аудіювання?	3	7	4
Чи викликає в мене аудіювання страх та переживання?	5	3	6
Чи хочу я виконувати завдання з аудіювання у вільний від уроків час?	1	10	3

Спираючись на дані таблиці, можемо констатувати, що всі учасники опитування (14 учнів) хочуть отримувати гарні оцінки за аудіювання. 7 учнів роблять, на їхню думку, все, що потрібно, щоб виконувати аудіювання успішно, 3 учні дали негативну відповідь, 4 учні не визначилися. Подобається аудіювання, як вид діяльності 7 учням, не подобається – 5 респондентам, не визначилися – 2 учні. Більше завдань на аудіювання мають бажання виконувати 3 учнів, відсутність такого бажання засвідчили 7 учнів, не визначилися 4 школярів. Аудіювання викликає страх та переживання у 5 учнів, не відчувають таких емоцій 3 учнів, не визначилися 6 учнів. Лише 1 учень бажає займатись аудіюванням самостійно, у вільний від навчання час, не мають такого бажання 10 учнів, не визначилися 3 школярів. Отже, рівень вмотивованості учасників експериментальної групи щодо навчання аудіювання невисокий. У багатьох учнів

завдання з аудіювання викликають страх та переживання, небажання займатися цим видом діяльності у позаурочний час.

З метою з'ясування причин такої мотивації учасників експерименту ми провели додаткове письмове опитування, що стосувалося труднощів, які виникають у школярів під час виконання завдань з аудіювання. Учням було запропоновано опитувальники, що містили перелік можливих труднощів під час виконання завдань з аудіювання. Учні мали дати відповідь “так” чи “ні”. Результати опитування представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Труднощі, що виникають в учнів контрольної групи під час виконання аудитивних завдань

№	Твердження	Кількість учнів, які відповіли “так”	Кількість, учнів, які відповіли “ні”
1.	Мені вистачає часу, виділеного на виконання аудитивних завдань	5	9
2.	Я завжди розумію інструкції, представлені вчителем	6	8
3.	Мені легко зрозуміти швидкий потік мовлення невідомого мовця	3	11
4.	Я вмюю формувати нотатки під час прослуховування тексту	5	9
5.	Мені легко зрозуміти зміст будь-якого повідомлення, незалежно від теми прослуханого повідомлення	2	12
6.	Я можу запам'ятати великий обсяг інформації з прослуханого повідомлення	5	9

Результати опитування учнів контрольної групи продемонстрували наступне: 6 учнів з 14 розуміють інструкції вчителя. У той же час лише у 2 учнів прослуховування нових текстів не викликає труднощів, що, на нашу думку, пояснюється приналежністю цих учнів до аудіального типу сприйняття.

Формування нотаток також викликає певні труднощі у 5 учнів групи, та ідентична кількість респондентів має труднощі в запам'ятовуванні прослуханої інформації.

Таблиця 2.4

Труднощі, що виникають в учнів експериментальної групи під час виконання аудитивних завдань

№	Твердження	Кількість учнів, які відповіли "так"	Кількість, учнів, які відповіли "ні"
1.	Мені вистачає часу, виділеного на виконання аудитивних завдань	10	4
2.	Я завжди розумію інструкції, представлені вчителем	8	6
3.	Мені легко зрозуміти швидкий потік мовлення невідомого мовця	3	11
4.	Я вмію формувати нотатки під час прослуховування тексту	5	9
5.	Мені легко зрозуміти зміст будь-якого повідомлення, незалежно від теми прослуханого повідомлення	3	11
6.	Я можу запам'ятати великий обсяг інформації з прослуханого повідомлення	4	10

Так, за результатами опитування учнів експериментальної групи лише 3 респондента розуміють на слух зміст будь-якого повідомлення, незалежно від теми прослуханого повідомлення. Те саме стосується розуміння швидкого потоку мовлення невідомого мовця. У свою чергу, лише 4 учням з 14 вистачає часу на виконання завдань, що найбільш ймовірно, обумовлено великою кількістю завдань, які потрібно виконати під час прослуховування тексту. Крім того, 6 учнів з 14 не завжди розуміють інструкції вчителя, 9 учнів не вміють формувати нотатки під час прослуховування тексту.

Як свідчать результати опитування, найбільші труднощі, з якими стикаються учні під час виконання аудитивних завдань, такі:

1. Нечіткі та/або незрозумілі інструкції вчителя.
2. Важко зрозуміти швидкий потік мовлення невідомого мовця.

3. Невміння створювати нотатки.

4. Важко зрозуміти зміст будь-якого повідомлення, незалежно від теми прослуханого повідомлення.

5. Важко запам'ятовувати великий обсяг нової інформації.

Такі результати, на нашу думку, обумовлені тим, що вчитель нечітко формулює інструкції до завдань і не перевіряє, чи всі учні зрозуміли їх. Учням важко сприймати на слух аудіо, записані носієм мови, оскільки певний час учитель начитувала тексти для аудіювання самостійно. Крім того, аудіотексти містять багато невідомої для учнів лексики, фразеологічних одиниць, що ускладнює процес розуміння прослуханого та викликає негативні емоції учнів. Учитель не практикує таке завдання, як створення нотаток під час прослуховування, що, на наш погляд, сприяло б кращому запам'ятовуванню аудіоматеріалу.

Ці фактори були враховані нами під час підготовки планів-конспектів уроків. Окрім того, ми з'ясували одну з важливих причин виникнення зазначених труднощів – відсутність етапу підготовки до аудіювання, а саме роботи з невідомими лексичними одиницями, які найбільш вірогідно блокують коректне сприйняття інформації.

Отже, відповідно до завдань підготовчого етапу дослідження, визначено рівні сформованості аудитивних навичок учнів експериментальної та контрольної груп. Так, у контрольній групі початковий рівень має 2 учні, нижче середнього – 5 учнів, середній рівень – 6 учнів, вище середнього – 1 учень.

В експериментальній групі на початковому рівні 4 школярів, нижче середнього – 4 учнів, середній рівень – 4 учнів, вище середнього – 2 учні.

Крім того, було проаналізовано мотивацію старшокласників. Результати опитування учасників контрольної групи засвідчили, що 6 учням не подобається аудіювання, як вид діяльності, 10 учнів не хочуть більше виконувати завдань на аудіювання, у 10 учнів завдання з аудіювання викликають страх, 6 учнів не виявляють бажання виконувати завдання з аудіювання у вільний від уроків час.

В експериментальній групі не подобається аудіювання, як вид діяльності 5 учням, відсутнє бажання виконувати більше завдань на аудіювання у 7 учнів, аудіювання викликає страх та переживання у 5 учнів, не хочуть займатися цим видом діяльності у позаурочний час 10 учнів.

За допомогою письмового опитування було виявлено труднощі, які виникають у школярів під час виконання аудитивних завдань. Найбільш поширеними проблемами учні зазначили: нечіткі та/або незрозумілі інструкції вчителя, труднощі у розумінні швидкого потоку мовлення невідомого мовця, невміння створювати нотатки, труднощі у розумінні змісту будь-якого повідомлення, незалежно від теми прослуханого повідомлення, складнощі із запам'ятовуванням великого обсягу нової інформації.

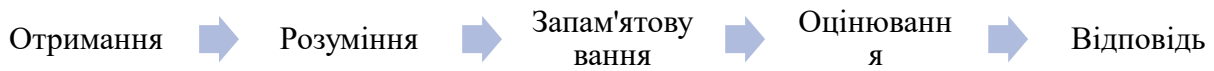
Отримані результати було враховано під час розроблення комплексу завдань та планів-конспектів уроків із застосуванням технології “edutainment”.

2.2. Зміст та результати експериментального етапу дослідження

Відповідно до мети та завдань експерименту, у контрольній групі навчання аудіювання здійснювалося згідно з програмою та обраним навчальним закладом підручником; в іншій, експериментальній групі, навчання аудіювання відбувалося з використанням освітньо-розважального контенту із застосуванням технології “edutainment”.

Для відбору освітньо-розважальних відео для уроків ми враховували такі критерії: відповідність рівню знань учнів, темі та мету уроку. Також, для нас був важливий критерій – якість відео та наявність субтитрів, особливо враховуючи те, що учні в експериментальній групі мали різний рівень знань, субтитри були допоміжним елементом, який значно полегшував процес сприйняття та розуміння змісту відео. Крім того, субтитри використовувались для складання скриптів у подальшій роботі на уроках.

Під час планування конспектів уроків ми дотримувались також поетапності, запропонованої Joseph DeVito [33, с.29]:

Відео для занять були дібрані з різних Youtube каналів, а саме: *Teded, BBC, Oh like that!*

Таблиця 2.5

Використаний освітньо-розважальний контент

№	Тема уроку	Посилання
1	The 1 st Conditional	What would happen if you didn't drink enough water https://youtu.be/9iMGFqMmUFs?si=z3gwHA1zpUxyTysu
2	Exams	Managing stress https://youtu.be/hnpQrMqDoqE?si=wPqwtde3E9kM8csl
3	Learning languages	The benefits of being bilingual https://youtu.be/Mk3z1Qasxos?si=jhJy8pbmzB0kpfmY
4	Family and relationship	7 surprising ways birth order affects us http://www.psych2go.net/7-surprising-ways-birth-order-effects-us/

У порівнянні з традиційними відео, обрані відео освітньо-розважального характеру були анімованими та одночасно не надто різнокольоровими, щоб не відволікати увагу учнів від контексту. Дібрані відео мали на меті:

1-е відео: пояснити важливість споживання достатньої кількості води, та наслідки зневоднення;

2-е відео: розповісти про негативний вплив стресу на організм та ефективні поради, як з ним впоратись;

3-е відео: описати переваги та необхідність вивчення іноземних мов;

4-е відео: охарактеризувати, як риси характеру впливають на становлення особистості.

Використання освітньо-розважального контенту на уроках вимагало дотримання чіткої поетапності у плануванні занять:

- введення учнів в іншомовну атмосферу (lead in);
- етап підготовки учнів до аудіювання, або дотекстовий (pre-listening stage):
- етап власне аудіювання, або текстовий (while-listening stage);
- етап після аудіювання, або післятекстовий (post-listening stage).

Для кожного етапу було розроблено завдання з урахуванням мети уроку. Ми здебільшого використовували такі типи завдань: завдання з множинним вибором, визначення правдивого та неправдивого твердження, заповнення пропусків пропущеними словосполученнями, обговорення (відповіді на запитання), наслідування вимови нових слів, встановлення послідовності подій.

За нашими спостереженнями, учні позитивно відреагували на запропоновані матеріали та завдання з аудіювання. Ми помітили, що учні стали більш активними та зацікавленими.

Загалом, нами було проведено 4 уроки в експериментальній групі. Перше заняття було присвячено темі “Умовні речення 1-го типу (*1st Conditionals*)”. Цілями заняття визначено:

- розвивати навички інтенсивного слухання (intensive listening);
- визначати слабкі та сильні форми (strong and weak forms) та розрізняти їх в потоці мовлення;
- тренуватися у вживанні сильних та слабких форм в мовленні, відповідаючи на запитання першого умовного типу в парі.
- використовувати різні типи сполучників в умовних реченнях 1 типу;

На занятті використовувалися такі форми взаємодії як “учень-учень”, “учень-вчитель”, “учень-контент”. Це був другий урок з теми, де учні працювали над умовними реченнями першого типу з акцентом на розвиток навичок аудіювання.

Урок розпочали з короткого введення в тему: учні відповідали на запитання: *What will happen if you don't drink enough water? What will happen if you have some other bad habits?*

1. Pre-listening stage: учням були запропоновані речення з підкресленими новими лексичними одиницями. Учні в парах намагались здогадатись значення слів з контексту, після чого виконували завдання на з'єднання дефініцій та слів на платформі *miro.com*.
2. While-listening stage: учні переглядали відео про користь води для нашого організму та наслідки вживання малої кількості рідини. Учні виконали завдання на визначення правдивого та неправдивого твердження для перевірки розуміння прослуханого тексту.
3. Post-listening stage: для тренування вживання різних типів сполучників в умовних реченнях учні поширювали речення з різними сполучниками. Після чого визначали особливості вимови вивчених сполучників в швидкому потоці мовлення, а саме: чи відносяться вони до слабких чи сильних форм. Разом з учнями визначили, які службові частини мови також відносяться до слабких форм та аналізували їх вимову. Учні працювали в парах, відповідали на запитання, тренуючись вимовляти сполучники, наголошуючи їх, наслідуючи правила вимови сильних та слабких форм.

Після першого заняття учням були запропоновані рефлексійні таблиці (див. табл. 2.1) де вони мали оцінити ступінь складності відео та сприймання прослуханої інформації, де 5 – це найскладніший, а 1 – найлегший.

Таблиця 2.6

**Рефлексія учнів експериментальної групи
щодо ступеня складності відео та сприймання прослуханої інформації**

№	Твердження	Кількість учнів				
		1	2	3	4	5

1.	Емоційний стан		1	5	6	2
2.	Доступність пояснюваного			3	6	1
3.	Цікавість змісту				10	4
4.	Власні старання			4	3	7
5.	Успішність засвоєння			4	2	8

Результати рефлексії представлено на діаграмі 2.3.

Діаграма 2.3

Ми дійшли висновків, що подача матеріалу дійсно відіграє важливу роль, про це свідчать оцінки емоційного стану учнів та оцінка щодо змісту аудіоматеріалу. Оцінки за дані твердження становлять 4 і 5. Так, 4 учнів оцінили мінімальним балом власні старання, що знову є підтвердженням низького рівня вмотивованості учнів. Завдяки тому, що на уроці приділили увагу розвитку інших аудитивних піднавичок, а саме прослуховування лексичних одиниць, сильних та слабких форм, на наступних уроках учні зрозуміють, що певні слова можуть наголошуватись менше – відповідно будуть більш сконцентровані на закінченнях та сполучниках.

На другому уроці, який був присвячений темі “Exams”, ми працювали над характеристиками зв’язного мовлення, розбирали, як слід пов’язувати між собою висловлювання у швидкому потоці мовлення.

Ми визначили для себе наступні цілі заняття:

1. Розрізняти характеристики зв'язного мовлення (включаючи словосполучення (a lot of, hardly ever, I'm often, once a month, sit an exam, stay calm));
2. Розвивати навички аудіювання для розуміння загальної інформації (listening for gist) та інтенсивного слухання (intensive listening);
3. Розрізняти інтонації та повторити слабкі та сильні форми, вивчені на попередньому уроці.

На уроці були використані такі форми взаємодії, як “учень-вчитель”, «учень-контент”. Для введення учні в іншомовну атмосферу урок розпочався з комунікативної гри та запитань про особливості підготовки до екзаменів.

Учні працювали з наступними видами завдань:

1. Pre-listening stage: ознайомлення з новими словами (*gather information, apply information, sit an exam, stay calm, critical thinking, under pressure, different options*); учні виконали вправу на впорядкування слів з їх поясненням на платформі *wordwall.com*;
2. While-listening stage: перегляд відео двічі. Після першого перегляду учні виписали, які слова з попередньо-опрацьованих зустрічалися у відео; після другого перегляду учні виконували вправу на множинний вибір;
3. Post-listening stage: прослуховування окремих фрагментів для розбору ознак зв'язного мовлення в словах (*hardly ever, I'm often, a lot of, once a month, sit an exam, stay calm*); обговорення до якої форми належать подані слова (сильна чи слабка – повторення попереднього уроку); обговорення в парах порад, з використанням нових слів, як залишатись спокійним під час екзаменів.

Після заняття учням було запропоновано заповнити рефлексійні таблиці з метою співставлення результатів.

Таблиця 2.7

**Рефлексія учнів експериментальної групи
щодо ступеня складності відео та сприймання прослуханої інформації**

№	Твердження	Кількість учнів				
		1	2	3	4	5
1.	Емоційний стан			5	5	4
2.	Доступність пояснюваного			6	5	3
3.	Цікавість змісту				2	12
4.	Власні старання				10	4
5.	Успішність засвоєння				5	9

Результати рефлексії представлено на діаграмі 2.4.

Діаграма 2.4

Можна помітити зміну в графах “власні старання” та “успішність засвоєння”. На нашу думку, це пов’язано з більш ретельно підібраним контекстом для опрацювання навичок аудіювання.

Щодо даних про емоційний стан варто зазначити, що учні почали краще старатись та були більш вмотивованими. Учні продемонстрували високий рівень оптимізму, щодо можливих результатів, а також концентрації та активності.

На третьому уроці “Learning languages; being bilingual” ми працювали над закріпленням навичок аудіювання, а саме: тестували теоретичні та практичні знання, набуті на попередніх уроках.

На уроці використовувалися такі форми взаємодії: “вчитель-учень”, “учень-учень”. Серед цілей уроку ми виокремили наступні: обговорити важливість вивчення іноземних мов, розвивати навички: розуміння основного змісту (listening

for gist), навички інтенсивного слухання (intensive listening), виокремити слабкі форми словосполучень з відео: focus on, think and react, compared to, adapt to different languages, tend to; вправлятися у вимові сильних та слабких форм в розповідних та запитальних реченнях, використовуючи різні інтонації. Урок розпочався з обговорення цитати про важливість вивчення іноземних мов.

На уроці були виконані такі завдання:

1. Pre-listening stage: мозковий штурм (учні пригадували вивчені колокації з теми вивчення мови, пояснювали самостійно значення словосполучень);
2. While-listening stage: перегляд відео двічі; після першого разу учні виписали словосполучення з прийменниками після наступного перегляду учні відповідали на запитання по відео з вибраними фразами;
3. Post-listening stage: наслідування вимови мовця за технікою “shadowing”; визначення особливостей вимови вибраних слів (сильна чи слабка форма); тренування вимови в швидкому потоці мовлення поданих словосполучень; робота в парах: складання власних речень з вивченими словами; учні слухали вимову одне одного, коригували та коментували; робота з роздатковим матеріалом (картками): запитати один одного про важливість вивчення іноземних мов, використовуючи подані слова, дотримуючись попередньо проаналізованих особливостей вимови.

Оскільки пропуск, зливання звуків та слів вважається одним із проблемних аспектів, який перешкоджає виконанню завдань з аудіювання належним чином, було приділено багато уваги саме розвитку слухо-вимовлювальних навичок. Учні працювали в парах, намагались помітити ознаки зв'язного мовлення в мовленні партнера. Цілком очевидно, що сорок п'ять хвилин це недостатня кількість часу, щоб проаналізувати ознаки зв'язного мовлення, але на прикладі декількох фраз, які

найчастіше зустрічаються у виучуваному матеріалі, учні змогли досягнути принципи та значення зв'язного мовлення в швидкому потоці мовлення.

Перевірені завдання, виконані учнями, на розуміння особливостей зв'язного мовлення продемонстрували наступне: учням ще важко визначати ознаки зв'язного мовлення, але з тими словосполученнями, які були опрацьовані на уроках, проблем не виникло.

Останній урок в експериментальній підгрупі був присвячений роботі над запам'ятовуванням і створенням нотаток під час аудіювання. Тема уроку – “Family and relationship”. Наприкінці уроку учні самостійно змогли: описувати риси характеру людей, розрізняти позитивні та негативні риси, сформулювати власні нотатки на основі відео, визначати ключові слова. На уроці були використані такі форми взаємодії: “учень-учень”, “учень-вчитель”, “учень-контент”.

Учні працювали з такими завданнями:

1. Pre-listening stage: мозковий штурм: назвати позитивні і негативні риси характеру, які притаманні старшим і молодшим братам/сестрам; обговорити запитання: *Does a position in the family have influence on your character?* Розподілити подані риси характеру на позитивні та негативні (робота з контекстом, визначення дефініцій невідомих слів);
2. While-listening: перегляд відео, в якому розповідається про особливості характеру старших та молодших дітей у сім'ї; заповнення пропусків в тексті пропущеними словосполученнями; перегляд відео вдруге, перевірка відповідей, створення та перевірка оформлених нотаток;
3. Post-listening: виділення ключових слів в реченнях; робота зі скриптом та визначення ключових слів, які варто виписати; порівняння власних нотаток з нотатками партнера, обговорення ключових слів з відео.

За нашими спостереженнями ефективними виявилися такі види діяльності, як робота в парах, робота зі скриптом, прослуховування тексту тричі для вибору ключових слів, необхідних для виконання завдання на заповнення пропусків в

тексті на аудіювання та подальшої перевірки, наскільки доречними та допоміжними виявилось виокремлення ключових слів.

Після уроку знову було проведено опитування, в якому взяло участь 14 чоловік. Анкета містила запитання на які вимагали лише відповіді “так” чи “ні”. Результати відображено у таблиці 2.8:

Таблиця 2.8

Рефлексія учнів експериментальної групи щодо необхідності створення нотаток

№	Запитання	Кількість студентів	
		Так	Ні
1.	Чи легко створювати нотатки?	12	2
2.	Чи знаю я, як створювати нотатки?	11	3
3.	Чи важливо створювати нотатки під час аудіювання?	14	0
4.	Чи допомагають мені нотатки при виконанні аудіювання?	13	1
5.	Чи буду я створювати нотатки надалі під час виконання аудіювання?	14	0
6.	Чи потрібно мені виписувати усі слова?	0	14
7.	Чи потрібно намагатись перекласти всі невідомі слова і записувати лише відомі?	2	12
8.	Чи варто записувати в нотатки аббревіатури та скорочення?	11	3

Згідно даних таблиці, можна зробити висновок, що усвідомлення учнями експериментальної групи важливості створення нотаток зросло. Так, 12 учнів з 14 дали позитивну відповідь. Всі 14 учнів визнали, що нотатки створювати важливо та виявили ініціативу використовувати власні нотатки під час виконання наступних завдань на аудіювання. Разом з тим, учні виявили розуміння того, як саме необхідно занотовувати прослухане: не виписувати усі слова (14 учнів), не перекладати всі невідомі слова (12 учнів), записувати в нотатки аббревіатури та скорочення (11 учнів). Відповіді на дані запитання засвідчили високий рівень розуміння учнів експериментальної групи особливостей створення власних нотаток до текстів аудіювання.

Після останнього проведеного заняття, учні додатково отримали опитування щодо оцінки успішності засвоєння змісту аудіоматеріалів.

В діаграмі 2.5 можна помітити як змінились власні оцінки учнів, щодо успішності засвоєння.

Діаграма 2.5

Наведена вище діаграма засвідчила зростання рівня успішності учнів: 5 учнів поставили найвищу оцінку “5”, 6 учнів – оцінку “4”, 3 учнів – оцінку “3”. Оцінки “2” та “1” не поставив жоден респондент. Ми не виключаємо, що на результати вплинула наявність текстів, диференційованих за рівнем складності.

У контрольній групі уроки аудіювання проводились лише за допомогою традиційних методів із застосуванням низхідного підходу (top-down approach to listening), Ми також звертали увагу на розвиток навичок аудіювання: для розуміння основного змісту прослуханого, повне розуміння інформації, інтенсивного слухання, але уроки проводились на основі аудіоматеріалів підручника.

Теми уроків експериментальної та контрольної груп були ідентичними. Відрізнялися процедура проведення аудіювання, види завдань з аудіювання та засоби навчання. Для навчання аудіювання в контрольній підгрупі використовувались аудіо з підручників: Карпюк О.Д. (2019), English File Intermediate 4th edition. Аудіотексти для виконання завдань підбирались відповідно до шкільної програми.

Тема першого уроку: “Речення першого умовного типу”. Оскільки це не перший урок з теми, ми визначили такі цілі уроку:

- тренуватись у вживанні речень першого умовного типу (що трапиться, якщо не вживати достатню кількість води);
- використовувати нові сполучники (unless, even if, in case) для з'єднання підрядної частини з основною в реченнях 1-го умовного типу;
- обговорювати нереальні ситуації в найближчому майбутньому;

На уроці були такі форми взаємодії: «учень-вчитель», «учень-учень».

Завдання на аудіювання передбачало такі етапи:

1. Pre-listening stage: обговорення цікавих фактів про людський організм та фактори, які впливають на самопочуття; обговорення запитання “*Why is it necessary to drink enough water?*”, “*What will happen if people don't drink enough water?*”.
2. While-listening stage: прослуховування тексту двічі про користь води для нашого організму та виконання тестового завдання з вибором однієї правильної відповіді.
3. Post-listening stage: визначення сполучників з контексту, які використовуються в реченнях першого умовного типу; наслідування вимови сполучників за мовцем; доповнення речень сполучниками, обговорення змісту відео. Робота в парах: учні складають запитання одне одному про нереальні ситуації в майбутньому, відповідають на запитання, використовуючи сполучники з попереднього завдання.

Таким чином, у контрольній підгрупі ми використали низхідний підхід до навчання аудіювання. Методи та прийоми роботи, застосовані на уроці, виявились ефективними, у чому ми пересвідчилися на післятекстовому етапі під час обговорення змісту відео: учні легко змогли узагальнити інформацію, отриману під час перегляду відео. В свою чергу, наслідування вимови за мовцем сприяло покращенню плавності та точності у мовленні.

В учнів виникли труднощі в процесі виконання завдання на текстовому етапі: їм було складно обґрунтувати обрану відповідь, тому на даному етапі ми

застосували текстове шифрування аудіотексту, щоб забезпечити візуальну підтримку учням для успішного виконання завдання.

Другий урок – тема “Exams”. План-конспект уроку складений на основі підручника О.Д. Карпюк. Цілі уроку передбачали: описувати свій емоційний стан перед наближенням екзаменів, дати власні поради, як знизити рівень стресу під час здачі екзаменів, покращити навички інтенсивного слухання (*intensive listening*) та навички розуміння основного змісту (*listening for gist*). Учні виконували такі завдання:

1. *Pre-listening stage*: учні доповнюють речення і зазначають, як вони почуваються перед початком екзаменів; учні вибирають, яка з порад найкраще підходить для людини, яка хвилюється перед іспитами; учні переходять на онлайн дошку *jamboard* і з'єднують слова з їх поясненням.
2. *While-listening stage*: учні слухають аудіо вперше і обирають, яка з порад була запропонована мовцем; учні слухають вдруге і з'єднують твердження з іменем мовця, якому належить висловлювання;
3. *Post-listening stage*: учні відповідають на запитання про власний досвід складання екзаменів. Робота в парах: учні дають одне одному поради, як залишатись спокійним під час здачі екзаменів.

На даному уроці ми змогли досягти поставлених цілей уроку завдяки використанню різних форм роботи та завдань різного рівня складності, що дозволило залучити усіх учнів до активної роботи на уроці. Нами був використаний низхідний підхід на дотекстовому етапі, в межах якого був використаний попередній досвід учнів та актуалізовані набуті раніше знання.

На другому (текстовому) етапі уроку був використаний універсальний прийом впорядкування прослуханої інформації, що сприяло кращому розумінні інформації, а також здатності встановлювати зв'язки між поняттями. Крім того, були використані такі форми взаємодії, як «учень-учень» та «учень-вчитель», що сприяло розвитку аудитивних та комунікативних навичок.

Наступний урок – “Learning languages”. Цілі уроку: обговорити важливість вивчення іноземних мов, описати навчальні стилі та відповідні стратегії вивчення мови для кожного стилю, покращити навички інтенсивного слухання (intensive listening) та розуміння основного змісту (listening for gist). Форми взаємодії: “вчитель-учень”, “учень-учень”.

1. Pre-listening stage: мозковий штурм (повторення словосполучень з теми вивчення мови, пояснення значень словосполучень); учні передбачають тему уроку, взявши до уваги усі наведені словосполучення.
2. While-listening stage: прослуховування тексту двічі. Прослухавши перший раз, учні виконують завдання: з’єднати мовця зі стилем навчання, який йому характерний. Після прослуховування вдруге учні описують стратегії навчання, які використовує кожний мовець.
3. Post-listening stage: голосування, яка зі стратегій працює найкраще і аргументують свою відповідь (учні голосують і доводять власну думку, обґрунтовуючи, яку зі стратегій хотіли би використати і чому).

Актуальність теми уроку та вдалий, на нашу думку, вибір методів роботи зумовили засвоєння учнями навчального матеріалу. На уроці був використаний смисловий підхід. В межах даного підходу учні намагались зрозуміти про що йдеться в тексті, а не концентруватись на кожному окремому слові. Мозковий штурм, проведений на першому етапі уроку, був ефективним прийомом для налаштування учнів на іншомовну атмосферу на уроці, активізувати попередньо набуті знання та підготувати до прослуховування аудіотексту. Також був використаний прийом прогнозування, який допоміг учням бути більш уважними під час аудіювання. Для закріплення розуміння матеріалу був використаний такий прийом, як усний опис: учні усно описували стратегії, використовуючи прослухану інформацію з аудіо. Даний прийом також допоміг перевірити якість розуміння учнів після роботи з аудіо. Деякі труднощі виникли в учнів під час виконання завдання на з’єднання мовця зі стилем навчання, який йому характерний, на етапі прослуховування аудіо. Ми пов’язуємо це з швидким темпом мовлення мовця.

Четвертий урок був проведений на тему “Family and relationship”. За основу було взято текст з підручника English File intermediate (4th edition). Ми визначили такі цілі уроку: описувати риси характеру людей, визначати позитивні та негативні риси характеру, покращити навички слухання для розуміння детальної інформації (listening for details), та інтенсивного слухання (intensive listening). На уроці учні взаємодіяли одне з одним та зі вчителем. Було передбачено такі етапи:

1. Pre-listening stage: мозковий штурм (учні пишуть позитивні та негативні риси характеру, притаманні людям, яких учні особисто знають, порівнюють риси характеру у парах); обговорюють запитання: “*What qualities should your future husband\wife have?*”.
2. While-listening stage: прослуховування тексту про експеримент з побаченнями. З метою перевірки розуміння основного змісту учні відповідають на запропоновані в підручнику запитання. Наступне завдання – з’єднання імен з описами характеру з метою перевірки розуміння детальної інформації.
3. Post-listening stage: робота з новими лексичними одиницями: заповнення пропусків словами з тексту; обговорення значень нових слів; опис рис характеру друзів з використанням нових слів.

На даному уроці ми використали смисловий підхід, який орієнтується на розуміння основної ідеї аудіозапису, оскільки метою заняття було покращення навичок інтенсивного слухання та розуміння детальної інформації. Так, учні відповідали на запитання та виконували завдання на з’єднання імен з описами характеру. Серед інших ефективних прийомів ми використали мозковий штурм на етапі підготовки до аудіювання, з метою пригадати вивчені раніше лексичні одиниці та налаштувати учнів на тему уроку. Цей прийом дозволив уникнути ймовірних труднощів з розумінням основного тексту та знизити афективний фільтр учнів під час виконання аудитивних завдань, через те, що учні зрозуміли, що наявні знання з теми можуть допомогти їм успішно впоратись з завданнями.

Отже, для проведення занять в контрольній підгрупі ми застосовували традиційний низхідний підхід (top-down). За основу було взято аудіоматеріали, передбачені підручниками Карпюк О.Д. (2019), English File 4th edition. Було використано комунікативну методика, в межах якої учні не лише виконували аудитивні завдання, а й розвивали навички говоріння. Для урізноманітнення занять були використані аудіо з підручника English File 4th edition. Учні активно взаємодіяли один з одним та з контекстом. Під час занять також були опрацьовані нові лексичні одиниці та граматичні конструкції. Нами було дотримано усіх етапів уроку, що сприяло кращому засвоєнню матеріалу. Учні були залученими у навчальний процес: аналізували, робили висновки тощо.

В експериментальній підгрупі ми застосовували як висхідний (bottom-up), так і низхідний (top-down) підходи. Для навчання аудіювання ми використовували технологію “edutainment”, що передбачала розвиток аудитивних навичок школярів за допомогою відео освітньо-розважального характеру. Крім того, в цій групі ми працювали над удосконаленням сприймання учнями інформації на фонетичному рівні, умінь ідентифікувати звуки в швидкому потоці мовлення, визначати характеристики зв’язного мовлення, виокремлювати ключові слова, створювати нотатки, а також намагались врахувати ті труднощі, які раніше виникали в учнів під час аудіювання.

В контрольній підгрупі, ми працювали лише над розвитком аудитивних навичок учнів, без опрацювання фонетичних особливостей та ознаками зв’язного мовлення аудіотекстів.

За нашими спостереженнями можемо зробити висновок, що, порівняно з традиційним підходом та визначеними підручником аудіотекстами, технологія “edutainment” виявилась більш ефективною у навчанні аудіювання старшокласників. Про це свідчить зростання активності та зацікавленості учнів експериментальної групи під час виконання завдань з аудіювання, розуміння змісту аудіо та відеоматеріалів, обґрунтування відповідей за змістом прослуханого, аналіз ознак зв’язного мовлення.

2.3 Зміст та результати завершального етапу експерименту

Завершальний етап експерименту передбачав здійснення аналізу та інтерпретації результатів дослідження та формування методичних рекомендацій щодо ефективності застосування технології “edutainment” у навчанні аудіювання учнів старшої школи.

За допомогою платформи *English-elf.com* ми провели повторне тестування учнів контрольної та експериментальної груп з метою визначення рівня сформованості їх аудитивних навичок. Результати рівнів сформованості аудитивних навичок учнів контрольної групи представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

**Рівні сформованості аудитивних навичок
учнів контрольної групи**

Рівень\кількість учнів	Upper - intermediate	Intermediate	Pre-intermediate	Elementary
До експерименту	1	6	5	2
Після експерименту	1	6	5	2

Як свідчать дані таблиці, до і після проведення експерименту 1 учень мав рівень знань вище середнього, 6 учнів – середній рівень знань, 5 – нижче середнього, 2 – початковий. Отже, до та після експерименту результати контрольної групи залишились незмінними. Ми пов’язуємо це з недостатньою практикою, спрямованою саме на розвиток аудитивних піднавичок (розрізнення звуків, розпізнавання фраз, розуміння деталей). Крім того, негативно вплинув також низький рівень вмотивованості учнів та психологічні фактори (страх помилитись, отримати низький бал, невпевненість у своїх знаннях та можливостях).

Результати рівнів сформованості аудитивних навичок учнів експериментальної групи представлено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

**Рівні сформованості аудитивних навичок
учнів експериментальної групи**

Рівень\кількість учнів	Upper - intermediate	Intermediate	Pre-intermediate	Elementary
До експерименту	2	4	4	4
Після експерименту	2	4	7	1

Результати, представлені у таблиці, засвідчили, що до експерименту 4 учнів мали початковий рівень, а після проведення експерименту залишився лише 1 учень з початковим рівнем. До експерименту 4 учнів мали рівень нижче середнього, після експерименту їх кількість зросла до 7. До експерименту 4 учнів мали середній рівень, після експерименту така ж кількість учнів залишилася на середньому рівні. Також, до експерименту 4 учнів мали рівень вище середнього, після експерименту 4 учнів залишилися на тому ж рівні. Отже, завдяки обраній технології та комплексній роботі над мотивацією учнів, урахувавши труднощі та результати рефлексії, нам вдалося дещо покращити слухо-вимовлювальні навички учнів експериментальної групи.

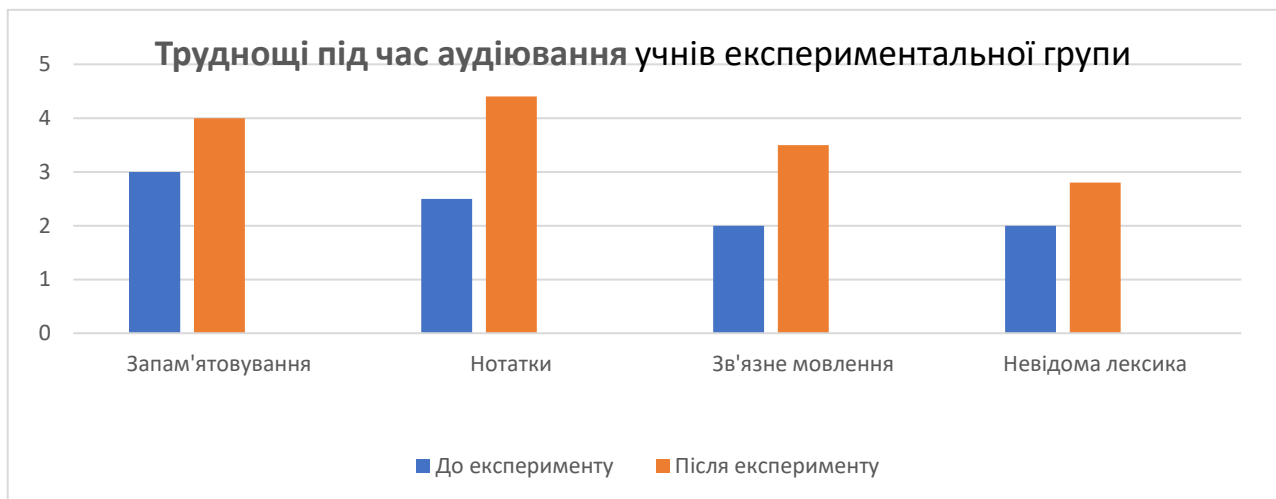
Порівнюючи результати експериментальної та контрольної груп, ми дійшли наступних висновків:

1. Контекст навчальних матеріалів відіграє важливу роль; аудіо та відеоматеріали освітньо-розважального характеру дозволяють доповнювати та урізноманітнювати завдання підручника та досягати мети згідно навчальної програми.
2. Перевірку прослуханого матеріалу бажано проводити не лише за допомогою тестування, але й з подальшим обговоренням та аналізом виконаних завдань.
3. До навчання аудіювання потрібно, на нашу думку, підходити комплексно: застосовувати технології “edutainment”, працювати над різними навичками

аудіювання, давати зворотній зв'язок учням, пропонувати учням завдання на рефлексію тощо.

Ми також проаналізували моменти, які учні експериментальної групи вважали складними у навчанні аудіювання на початку та в кінці педагогічного експерименту. Результати представлено в діаграмі 2.6.

Діаграма 2.6

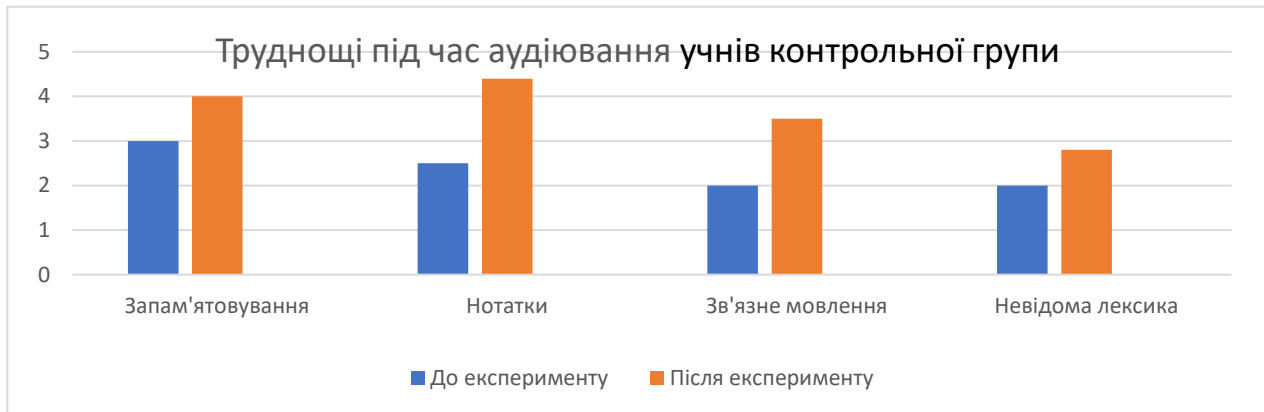

Як видно з діаграми, більша половина учнів не вважають тепер складним те, з чим було важко впоратись раніше. Крім того, створення нотаток, виконання аудитивних завдань не викликає настільки сильне хвилювання учнів експериментальної групи.

На уроках ми спробували попрацювати над усіма труднощами, які визначили в опитуванні учні, особливо це стосувалось зміни етапів уроку, ознайомлення з невідомими лексичними одиницями до першого прослуховування, формування нотаток під час слухання. Крім того, як було зазначено, однією з найбільш складностей було розуміння ознак зв'язного мовлення.

Ідентичне анкетування було проведено для учнів контрольної групи. Результати представлено в діаграмі 2.7.

Діаграма 2.7

Як бачимо, респонденти оцінили труднощі під час аудіювання наступним чином: більш впевнено стали себе почувати під час аудіювання, формуючи власні нотатки, а також розібрались з характеристиками зв'язного мовлення в потоці мовленні, що раніше значною мірою блокувало процес розуміння прослуханого тексту.

Аналогічна динаміка спостерігається також в мотивації учнів. Ми провели опитування, щоб визначити рівень учнівської мотивації наприкінці нашого експерименту. Результати репрезентовано в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Оцінка мотивації учнів експериментальної групи

Питання	Так	Ні	Не визначився
Чи хочу я отримувати гарні оцінки за аудіювання?	14	0	0
Чи роблю я все що потрібно, щоб виконувати аудіювання успішно?	10	3	1
Чи подобається мені аудіювання, як вид діяльності?	11	0	3
Чи хочу я більше виконувати завдань на аудіювання?	7	3	4
Чи викликає в мене аудіювання страх та переживання?	1	10	3
Чи хочу я виконувати аудіювання у позаурочний час?	6	4	4

На основі відповідей з таблиці можемо порівняти учнівську мотивацію учнів експериментальної групи на початку експерименту та в кінці. Ми виявили, що обрана технологія “edutainment” у навчанні аудіювання справила помітний вплив на мотивацію учнів. Можна підсумувати, що в учнів змінилось ставлення до аудіювання, цей вид навчальної діяльності вони більше не вважають дуже складним. 6 учнів з 14 виявили бажання приділяти увагу аудіюванню у позаурочний час, що свідчить про вищий рівень зацікавленості.

Також ми провели опитування в експериментальній групі з метою оцінки ефективності застосування технології “edutainment” у навчанні аудіювання. Учням запропонували анкету з питаннями, де потрібно було відповісти, вибираючи один з трьох можливих варіантів. Кількість учнів та їх відповіді наведені в таблиці нижче:

Таблиця 2.12

**Рефлексія учнів експериментальної групи
щодо використання технології «edutainment»**

Питання	Так	Ні	Не знаю
Чи допомогла технологія “edutainment” краще зрозуміти навчальний матеріал?	12	0	2
Чи допомогла технологія “edutainment” покращити мої навички аудіювання?	12	0	2
Чи виявили певні труднощі під час використання технології “edutainment”?	2	10	2
Чи відповідали вибрані відео моїм інтересам?	12	1	1
Чи здобули нові знання, які можна використовувати в житті?	10	0	4
Чи потрібними були знання, отримані завдяки роботі з відео на уроках?	12	0	2
Чи хотілось би продовжувати навчання з матеріалами освітньо-розважального характеру?	11	0	3
Чи допомогла візуальна підтримка з відео під час виконання завдань?	12	0	2

Таким чином, дані таблиці демонструють, що 12 учнів з 14 вважають, що технологія “edutainment” допомогла учням покращити їх навички аудіювання за

рахунок візуалізації в тому числі. Крім того, підібрані відео відповідали інтересам учням та 11 учнів виявили бажання продовжувати вивчати новий матеріал з використанням даної технології. До того ж, така сама ж кількість учнів зазначила, що нові знання, які вони отримали під час перегляду освітньо-розважальних відео є актуальною. Також, 2 учнів не визначились, чи було їм складно працювати з відео на уроках та чи потрібними є набуті знання. У 2-ох учнів виникли труднощі під час занять, ми вважаємо це пов'язано з недостатнім словниковим запасом та ймовірно недостатньою концентрацією уваги. Про інтерес учнів до освітньо-розважальних відео також свідчить те, що не було категорично негативної реакції на застосування технології “edutainment” на наших уроках.

Результати експерименту засвідчили ефективність технології “edutainment” у навчанні аудіювання. Крім того, підвищилась мотивація учнів до роботи з іншомовними матеріалами.

За нашими спостереженнями, можемо констатувати нижчий рівень тривожності учнів експериментальної групи перед проведенням аудіювання. Такий позитивний ефект, на нашу думку, обумовлений опануванням учнями стратегій роботи з аудіотекстами та вдосконаленням аудитивних навичок школярів.

Вибір технології роботи з відеоматеріалами освітньо-розважального характеру дозволив нам усунути низку труднощів, з якими учасники експерименту стикалися раніше під час виконання завдань з аудіювання, підвищити мотивацію учнів до роботи з іншомовними аудіо та відеоматеріалами, розширити кругозір та удосконалити аудитивні навички школярів.

Результати проведеного дослідження підтверджують, що використання технології “edutainment” сприяє формуванню аудитивної компетенції учнів старшої школи.

2.4 Методичні рекомендації щодо формування аудитивних навичок старшокласників за допомогою технології “edutainment”

За результатами проведеного експерименту з імплементації технології “edutainment” у навчання аудіювання сформовано такі методичні рекомендації:

1. Аналіз потреб. Вчителю варто почати з аналізу потреб та інтересів учнів. Адаптація матеріалу до індивідуальних потреб учнів дозволяє забезпечити персоналізований підхід до кожного з них та підвищити зацікавленість школярів до навчання аудіювання. Врахування потреб учнів може також допомогти створити навчальні сценарії, які відображають реальні ситуації спілкування, що, у свою чергу, забезпечить практичність отриманих знань.
2. Підготовка аудіо- та відеоматеріалів. Варто ретельно ознайомитися зі змістом аудіо- та відеоматеріалів, проаналізувати, чи відповідають вони рівню підготовки учнів, змісту та вимогам освітньої програми; чи є актуальними за змістом: який обсяг незнайомих лексичних одиниць та граматичних конструкцій вони містять; чи мають культурний контекст.
3. Вибір підходів. Перед застосуванням технології „edutainment” варто обрати підхід, в межах якого буде реалізована дана технологія: висхідний чи низхідний, в залежності від поставлених цілей уроку та аудитивних навичок, що планується вдосконалити. Крім того, вчителю слід розробити завдання до кожного з етапів аудіювання (дотекстового, текстового та післятекстового).
4. Звернення до досвіду учнів. На дотекстовому етапі аудіювання варто звертатись до досвіду учнів, запропонувати учням поділитися своїми враженнями, думками, останніми подіями, що пов’язані з темою та змістом аудіо чи відеоматеріалу. Крім того, відповідно до обраного підходу, на цьому етапі можна актуалізувати необхідний лексичний матеріал або ж ввести за потреби, нові лексичні одиниці.
5. Створення нотаток. На текстовому етапі доцільно, на нашу думку, навчати учнів створювати нотатки. Через те, що учні не вміють формувати власні нотатки, виникають проблеми з вибором інформації, яку потрібно

запам'ятовувати. Враховуючи, що відео з категорії “edutainment” триває від 3 та більше хвилин, занотовування ключових слів чи виразів допомагають учням краще зрозуміти зміст прослуханого.

6. Послідовність у розвитку різних навичок аудіювання. Під час перегляду відео або прослуховування аудіоматеріалу важливо, на нашу думку, навчати учнів зосереджувати увагу спочатку на загальній суті того, що вони чують, і лише пізніше розвивати навички детального розуміння матеріалу. З цією метою потрібно давати учням завдання на визначення головної інформації та основної ідеї в аудіо та відеоматеріалах і потім також працювати над аналізом деталей тексту.
7. Аналіз характеристик зв'язного мовлення. Під час роботи з аудіо та відеоматеріалами слід звертати увагу учнів на логіку вираження думки, зв'язність викладу, співвіднесення зорових образів зі словами, граматичними формами, взаємозв'язок окремих частин тексту, наголос, інтонацію, вимову тощо. З цією метою можна використовувати скрипти під час виконання аудитивних завдань.
8. Робота з відео. Ми рекомендуємо використовувати субтитри і текстове шифрування аудіо-текстів, якщо текст учням не знайомий чи містить велику кількість нових лексичних одиниць. Це допоможе учням краще зрозуміти інформацію, перевірити своє розуміння, щодо правильних відповідей, а також розвинути навички порівняння (під час порівняння власних нотаток з скриптом). Скрипт можна використовувати як і на етапі виконання аудитивних завдань, так і на післятекстовому етапі.
9. Інструкції. Для успішного виконання завдання, учні повинні знати, що саме потрібно виконувати та на що звертати увагу. Не чіткі та незрозумілі інструкції зі складними чи технічними термінами не дозволяють учням повністю зрозуміти умову завдання. Інструкції повинні бути лаконічними та обговореними заздалегідь, перед прослуховуванням аудіо-тексту. Потрібно уникати прямих запитань чи зрозуміли учні інструкції, а використовувати

контрольні запитання. Ми радимо використовувати такі контрольні запитання:

Can you repeat the instructions in your own words?

What is the first step you should take?

Can you identify the key details mentioned in the instructions?

Is there a deadline mentioned in the instructions?

10.Зворотній зв'язок. Правильно вибудований зворотній зв'язок дозволяє вчителю виявити труднощі, які виникають під час аудіювання. Конструктивні коментарі вчителя допомагають учням зрозуміти проблемні аспекти, на які їм слід звернути увагу. Зворотній зв'язок також дає змогу вчителю адаптувати методи навчання до потреб конкретних учнів. Це може включати в себе внесення змін у вибір аудіоматеріалів, використання різних стратегій навчання або забезпечення додаткових ресурсів для покращення розуміння.

11.Технічні засоби. Для використання освітньо-розважальних відео на уроках слід перевірити доступність технічних засобів для навчання. Для ефективного проведення уроку знадобляться такі засоби: ноутбук, Інтернет, проектор, мобільні пристрої для самостійного виконання завдання. Вибір технічних засобів для використання відео на уроках залежить від конкретних потреб, а також форм роботи. Важливо підходити до використання технічних засобів свідомо, щоб отримати максимальну користь для учнів та втілення мети уроку.

12.Використання технології “edutainment” у позаурочний час. Ми рекомендуємо заохочувати учнів до екстенсивного аудіювання за межами школи. За таких умов учні можуть самостійно обирати час, місце та тематику аудіо чи відеотексту та вдосконалювати аудитивні навички за допомогою освітньо-розважального контенту.

Отже, використання освітньо-розважальних технологій вимагає ретельної підготовки до уроку. Варто враховувати такі фактори: потреби учнів, доступність

відео-матеріалів, ефективні підходи та прийоми, чіткі інструкції. Крім того, потрібно дотримуватись усіх етапів уроку та розвивати інші аудитивні піднавички, які є важливими для загального сприйняття прослуханого повідомлення, наприклад розпізнавання слів в швидкому потоці мовлення, розуміння контексту.

Імплементація освітньо-розважального контенту у навчання аудіювання старшокласників сприяє підвищенню мотивації старшокласників до вивчення іноземної мови, спонукає учнів активно взаємодіяти з контентом, допомагає створювати реальні ситуації спілкування, розвиває навички критичного мислення та загалом позитивно впливає на розвиток аудитивних навичок школярів.

ВИСНОВКИ

У роботі наведено теоретичне узагальнення і новий підхід до вирішення важливого й актуального завдання, що виявляється у вигляді обґрунтування та експериментальної перевірки використання освітньо-розважальних технологій “edutainment” у навчанні аудіювання учнів старших класів.

1. У результаті дослідження схарактеризовано аудіювання, як вид мовленнєвої діяльності, і визначено, що це процес, який передбачає розуміння усного мовлення, що зазвичай супроводжується іншими звуками та візуальною інформацією, за допомогою наших відповідних попередніх знань та контексту. У старшій школі аудіювання є одним з основних видів діяльності з розвитку комунікативних навичок, це «активний» процес, оскільки, включає в себе не лише слухання, а й сприймання, розуміння та вимагає високого рівня концентрації та уваги.

Виокремлено 4 види аудіювання: слухання для перевірки детальної інформації, слухання для перевірки загальної інформації, інтенсивне слухання для перевірки повного розуміння тексту та екстенсивне слухання, що здійснюється поза межами навчального закладу. Кожний з перелічених видів спрямований на розвиток різних навичок учнів, критичного мислення, ефективного спілкування, тренування пам'яті тощо.

2. Проаналізовано різні підходи до навчання аудіювання: змістовний, аудіолінгвізм, сугестопедія, природній, діагностичний, інтерактивний підходи та підхід, що базується на виконанні завдань. Вибір підходу залежить від цілей навчання, рівня підготовки учнів і доступних ресурсів. Крім того, виокремлено висхідний та низхідний підходи до навчання аудіювання. Під час опрацювання аудіотексту “зверху вниз” слухач отримує загальний вигляд уривку для прослуховування, у процесі опрацювання “знизу вгору” слухач зосереджується на окремих словах і фразах і досягає розуміння, з'єднуючи ці детальні елементи разом, таким чином, створюючи одне ціле.

Встановлено, що у навчанні аудіювання старшокласників учитель має розвивати у них такі базові уміння: розуміти усні висловлювання носіїв мови в реальному часі та сприймати їх в контексті повсякденного спілкування з метою задоволення основних комунікативних потреб; ділити повідомлення на смислові частини; встановлювати логічні зв'язки між частинами повідомлення; виокремлювати ключову інформацію від неголовної; визначати тему та основну думку тексту, який сприймається; розуміти текст та запам'ятовувати його.

3. У межах застосування технології «edutainment» описано освітньо-розважальний контент, який містить розважальні матеріали, розроблені з навчальною метою, і може включати мультимедійне програмне забезпечення, інтернет-сайти, музику, фільми, відео, комп'ютерні ігри, телепрограми та цифровий контент. Освітньо-розважальний контент сприяє кращому засвоєнню інформації, а також розвитку критичного мислення, здатності працювати в команді, креативності, самостійності.

У навчанні аудіювання можуть використовуватися такі види освітньо-розважального контенту: аудіо, відео, подкасти, фільми, радіопередачі. Основними каналами, на яких представлений освітньо-розважальний контент, є: *CrashCourse*, *Teded*, *Besmart*.

4. Розроблено та апробовано комплекс завдань для формування аудитивних навичок учнів старшої школи за допомогою технології “edutainment”. В якості освітньо-розважального контенту обрано кілька відео з таких каналів: *Teded*, *BBC*, *Oh like that!* За своїм змістом відеоматеріали передбачали: пояснити важливість споживання достатньої кількості води, та наслідки зневоднення; розповісти про негативний вплив стресу на організм та ефективні поради, як з ним впоратись; описати переваги та необхідність вивчення іноземних мов; охарактеризувати, як риси характеру впливають на становлення особистості.

Апробація зазначеного контенту відбувалася на дотекстовому, текстовому та післятекстовому етапах навчання аудіювання. Учні запропоновано такі типи завдань: мозковий штурм, завдання з множинним вибором, визначення правдивого

та неправдивого твердження, заповнення пропусків, обговорення змісту, наслідування вимови нових слів (shadowing), встановлення послідовності подій.

За результатами експерименту в учасників експериментальної групи підвищився рівень сформованості навичок аудіювання. Так, до експерименту 4 учнів мали початковий рівень, а після його проведення залишився лише 1 учень з початковим рівнем. До експерименту 4 учнів мали рівень нижче середнього, після експерименту їх кількість зросла до 7. До експерименту 4 учнів мали середній рівень, після експерименту така ж кількість учнів залишилася на середньому рівні. Також, до експерименту 4 учнів мали рівень вище середнього, після експерименту 4 учнів залишилися на тому ж рівні.

5. На основі результатів проведеного експерименту сформовано рекомендації щодо застосування технології “edutainment” у навчанні аудіювання старшокласників, основними з яких визначено: аналіз потреб та інтересів учнів; належний відбір аудіо- та відеоматеріалів; вибір висхідного чи низхідного підходів та дотримання всіх етапів аудіювання; звернення до досвіду учнів; створення нотаток під час прослуховування; послідовність у розвитку різних навичок аудіювання; аналіз характеристик зв’язного мовлення; робота з відео з використанням субтитрів і шифрування аудіотекстів; чіткість та зрозумілість інструкцій; зворотний зв’язок; добір технічних засобів; заохочення учнів до використання технології “edutainment” у позаурочний час.